

**ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

Γ' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**ΚΕΙΜΕΝΑ XVI – XXXI (16 - 31)
ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ**

ΜΑΘΗΜΑ XVI

Nostri, postquam pila in hostes miserunt, gladiis rem gerunt. Repente post tergum equitatus cernitur; cohortes appropinquant; hostes terga vertunt ac fugiunt; eis equites occurrunt. Fit magna caedes. Sedulius, dux et princeps Lemovicum, occiditur; dux Arvernorum vivus in fugā comprehenditur; signa militaria LXXIIII (septuaginta quattuor) ad Caesarem referuntur; magnus numerus hostium capitur atque interficitur; reliqui ex fugā in civitates discedunt. Postero die ad Caesarem legati mittuntur. Caesar iubet arma tradi ac principes produci. Ipse pro castris consedit; eo duces producuntur. Vercingetorix deditur, arma prociuntur.

Οι δικοί μας, αφού έριξαν τα ακόντια στους εχθρούς, μάχονται με τα ξίφη. Ξαφνικά στα νώτα (τους) διακρίνεται το ιππικό· οι κοόρτεις πλησιάζουν· οι εχθροί στρέφουν τα νώτα (τους) και τρέπονται σε φυγή· τους επιτίθενται οι ιππείς. Γίνεται μεγάλη σφαγή. Ο Σεδούλιος, ο στρατηγός και ηγεμόνας των Λεμοβίκων, σκοτώνεται· ο στρατηγός των Αρβέρνων συλλαμβάνεται ζωντανός κατά τη διάρκεια της φυγής· 74 (εβδομήντα τέσσερις) στρατιωτικές σημαίες (ή λάβαρα) παραδίδονται στον Καίσαρα· μεγάλος αριθμός εχθρών συλλαμβάνεται και φονεύεται· οι υπόλοιποι μετά τη φυγή (δια)σκορπίζονται στις χώρες τους. Την επόμενη μέρα στέλνονται πρεσβευτές στον Καίσαρα. Ο Καίσαρας διατάζει να παραδοθούν τα όπλα και οι ηγεμόνες να οδηγηθούν μπροστά του. Ο ίδιος πήρε θέση μπροστά στο στρατόπεδο· εκεί οδηγούνται οι στρατηγοί. Ο Βερκιγγετόριγας παραδίνεται, τα όπλα κατατίθενται.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

PHMATA

α' συζυγίας

appropinquo, appropinquavi, appropinquatum, appropinquāre = πλησιάζω

β' συζυγίας

iubeo, iussi, iussum, iubēre = διατάσσω

γ' συζυγίας

mitto, misi, missum, mittēre = ρίχνω

gero, gessi, gestum, gerēre = κάνω (**rem gero** = μάχομαι)

cerno, crevi, cretum, cernēre (μτχ. παρακ, conspectus, -a, -um) = διακρίνω

verto, verti, versum, vertēre = στρέφω, τρέπω

fugio, fugi, fugitum, fugēre = φεύγω

occurro, occurri & occucurri, occursum, occurēre = επιτίθεμαι, τρέχω να συναντήσω

occido, occidi, occisum, occidēre = σκοτώνω

comprehendo & comprehendo, comprehendī, comprehensum, comprehendēre = πιάνω, κατανοώ

capio, cepi, captum, capēre (ανήκει στα 15 ρήματα της γ' συζυγίας που λήγουν σε -io) =

συλλαμβάνω, πιάνω

interficio, interfeci, interfectum, interficēre (ανήκει στα 15 ρήματα της γ' συζυγίας που λήγουν σε -io), β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **interfice**) = σκοτώνω

discedo, discessi, discessum, discedēre = διασκορπίζομαι

trado, tradidi, traditum, tradēre = μεταφέρω

produco, produxi, productum, producēre (β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα:

produc) = οδηγώ, φέρνω μπροστά

consido, consedi, consessum, considēre = κάθομαι

dedo, dedidi, deditum, dedēre = παραδίδω, ενδίδω

proicio, proieci, proiectum, proicēre (ανήκει στα 15 ρήματα της γ' συζυγίας που λήγουν σε -io) =

ρίχνω μπροστά, καταθέτω

ΑΝΩΜΑΛΑ PHMATA

refero, re(t)uli, relatum, referre (β' ενικ. προστ. ενεστ. **refer**) = παραδίδω, αναφέρω

fio, factus sum, fieri = γίνομαι

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: fuga -ae, : θηλυκό = φυγή

Β' ΚΛΙΣΗ: Arverni -orum: αρσενικό (Δεν σχηματίζει ενικό αριθμό), gladius -ii/-i: αρσενικό legatus -i: αρσενικό, numerus -i: αρσενικό, Sedulius -ii/ -i αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό), arma -orum: ουδέτερο (Δεν σχηματίζει ενικό αριθμό), **castra -orum: ουδέτερο (ετερόσημο, στον ενικό castrum -i = φρούριο, στον πληθυντικό castra -orum = στρατόπεδο)**, pilum -i: ουδέτερο, signum -i: ουδέτερο, tergum -i: ουδέτερο

Γ' ΚΛΙΣΗ: Caesar, Caesaris: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό), dux, ducis: αρσενικό, eques, equitis: αρσενικό, hostis -is: αρσενικό (γενική πληθυντικού **hostium**, αιτιατική πληθυντικού **hostes & hostis**), Lemovices, Lemovicum: αρσενικό (Δεν σχηματίζει ενικό), princeps, principis: αρσενικό = ηγεμόνας, Vercingetorix, Vercingetorigis: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό), caedes -is: θηλυκό (γενική πληθυντικού **caedium**, αιτιατική πληθυντικού **caedes & caedis**), cohors, cohortis: θηλυκό, civitas, civitatis: θηλυκό (γενική πληθυντικού **civitatum & civitatum**, αιτιατική πληθυντικού σε **-es & -is.**)

Δ' ΚΛΙΣΗ: equitatus -us: αρσενικό = ιππικό

Ε' ΚΛΙΣΗ: dies, diei: **αρσενικό**, res, rei: θηλυκό

magnus, -a, -um (Συγκριτικός βαθμός: maior, maius, Υπερθετικός βαθμός: maximus, maxima, maximum)

vivus, -a, -um (Το επίθετο εκφράζει απόλυτη έννοια και δεν σχηματίζει συγκριτικό. Απαντά, ωστόσο, ο υπερθετικός vivissimus, -a, -um)

septuaginta quattuor: (απόλυτο αριθμητικό, άκλιτο)

reliquus, -a, -um (το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά, διότι εκφράζει απόλυτη έννοια)

posterus, -a, -um (Συγκριτικός βαθμός: posterior, posterior, posterius, Υπερθετικός βαθμός: postremus, postrema, postremum & postumus, postuma, postumum).

militaris, -is, -e (το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά, διότι εκφράζει απόλυτη έννοια. Ωστόσο απαντά ο συγκριτικός *militarior, -ior, -ius* με τη σημασία του αυστηρότερου στα στρατιωτικά πράγματα).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. **Fit:** Το ρήμα *fio, factus sum, fieri* ανήκει στα ανώμαλα ρήματα, του οποίου οι τύποι, που χρησιμοποιούν το θέμα του ενεστώτα (*fi-*), σχηματίζονται σύμφωνα με την **8' συζυγία**, εκτός από την υποτακτική του παρατατικού και το απαρέμφατο του ενεστώτα που σχηματίζονται σύμφωνα με την γ' συζυγία. Σύμφωνα με τη σχολική **γραμματική** της Λατινικής (§97) αντί του *facior* **χρησιμοποιείται το *fio* ως παθητικό του *facio***. Όταν όμως το *facio* είναι σύνθετο, τότε σχηματίζει κανονικά την παθητική φωνή του (*interficio > interficior*).
2. **Sedulius:** πρόκειται για υπερδυσύλλαβο ουσιαστικό σε -*ius*, κύριο όνομα της β' κλίσης. Τα κύρια ονόματα σε -*ius*, γνήσια Λατινικά, όπως το *Sedulius*, σχηματίζουν την **κλητική του ενικού σε -i** αντί -*ie* (με συναίρεση του -*ie* σε -*i*): ***Seduli***. Στη γενική ενικού το ουσιαστικό *Sedulius* συναιρεί την κατάληξη -*ii* σε -*i*, όπως όλα τα υπερδυσύλλαβα δευτερόκλιτα ονόματα σε -*ius* (και -*ium*).
3. **occurro:** (<ob + curro = τρέχω). Το ρήμα *occurro, occurri* (και *occucurri*), *occursum, occurrere*, 3 + **δοτ. (λόγω της πρόθεσης ob) = επιτίθεμαι**.
4. **magnus:** Το επίθετο *magnus, magna, magnum* σχηματίζει ανώμαλα παραθετικά. Συγκεκριμένα ο συγκριτικός βαθμός είναι ***maior, maior, maius*** και ο υπερθετικός ***maximus, maxima, maximum***.
5. **cernitur:** ως μετοχή παρακειμένου της μέσης φωνής του ρήματος *cerno* χρησιμοποιείται η μετοχή ***conspetus, -a, -um* του συνωνύμου (με το *cerno*) ρήματος *conspicio***.
6. **eo:** εδώ είναι επίρρημα και σημαίνει εκεί.
7. **interficitur:** πρόκειται για το ρήμα *facio* σύνθετο με πρόθεση. Τα σύνθετα ρήματα του *facio* στο β' ενικό προστακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής λήγουν κανονικά σε -*e* = ***interfice***.
8. **referuntur:** *fero, tuli, latum, ferre* σύνθετο με πρόθεση. Οι τύποι του ρήματος, που σχηματίζονται από το θέμα του ενεστώτα (*fer-*), συγκόπουν α) το συνδετικό φωνήεν *i* μπροστά από το *s* και *t* των καταλήξεων και β) το συνδετικό φωνήεν *ē*, όταν το ακολουθεί *r*. (σχολική **γραμματική** §96).
9. **Postero:** Το επίθετο στον υπερθετικό βαθμό ανήκει στα *abundantia* (πβ. § 42, 2) δηλ. έχει δύο τύπους: ***postremus, postrema, postremum & postumus, postuma, postumum***. Ο συγκριτικός βαθμός: ***posterior, posterior, posterius***.

ΜΑΘΗΜΑ 16

- *gladius*: πρβλ. γλαδιόλα (από το σχήμα) < υποκορ. *gladiolus*
- *equitatus ·equestris, eques, equus* = ίππος (τέθριππο, ιππότης)
- *cerno* = δια-κρίνω (ανακρίνω, απόκριση, έγκριτος, έκκριση, επικριτικός, πρόκριτος, υποκριτής)
- *fugio* = φεύγω (φευγαλέος, αποφεύγω, προσφυγή, αναπόφευκτος)
- *eques < equus* = ίππος (τέθριππο, ιππότης)
- *princeps* > πρίγκιπας > πριγκιπάτο
- *fuga* = φυγή (φευγαλέος, αποφεύγω, προσφυγή, αναπόφευκτος)
- *signum*: πρβλ. σινιάλο
- *militaris < miles*: πρβλ. μιλιταρισμός
- *numerus*: πρβλ. νούμερο
- *arma* > άρματα > αρματολός
- *produco ·dux*: πρβλ. δούκας > δουκάτο
- *consido (cum + sideo = καθίζω)*: πρβλ. *sedeo* (= είμαι καθισμένος): *έδρα* , *έζομαι* ·(καθέδρα, καθεδρικός)
- *mitto (σουπίνιο missum)*: πρβλ. κοιμισάριος, μισιονάριος (ιεραπόστολος καθολικής εκκλησίας)
- *verto*: πρβλ. βερσιόν, βέρτιγκο (ίλιγγος, αίσθημα περιστροφής)
- *curro*: πρβλ. κούρσα, κούριερ

ΜΑΘΗΜΑ XVII

Magnus timor exercitum occupāvit ex vocibus Gallōrum ac mercatōrum, qui Germānos ingenti magnitudine corporum et incredibili virtūte esse praedicābant. Alius aliā de causā discedere cupiēbat. Nonnulli pudōre adducti remanēbant. Hi neque vultum fingere neque lacrimas tenēre poterant; abditi in tabernaculis aut suum fatum querebantur aut cum familiaribus suis commūne periculum miserabantur. Totis castris testamenta obsignabantur. Horum vocibus ac timōre paulātīm etiam ii, qui rei militaris perīti habebantur, perturbabantur.

Μεγάλος φόβος έπιασε (ή κατέλαβε) το στράτευμα από τις διαδόσεις των Γαλατών και των εμπόρων, οι οποίοι διακήρυτταν (ή διαλαλούσαν) ότι οι Γερμανοί ήταν φοβερής σωματικής διάπλασης και απίστευτης ανδρείας (ή είχαν φοβερή σωματική διάπλαση και απίστευτη ανδρεία). Άλλοι (από τους Ρωμαίους) ήθελαν να φύγουν προβάλλοντας ο καθένας και μια δικαιολογία). Μερικοί παρασυρμένοι (ή σπρωγμένοι) από ντροπή (παρ)έμεναν. Αυτοί δεν μπορούσαν ούτε να προσποιηθούν ούτε να (συγ)κρατήσουν τα δάκρυά τους· κρυμμένοι στις σκηνές (τους) είτε παραπονούνταν για τη μοίρα τους (ή έκλαιγαν τη μοίρα τους) είτε θρηνούσαν για τον κοινό κίνδυνο μαζί με τους φίλους τους. Σε όλο το στρατόπεδο υπογράφονταν και σφραγίζονταν (ή υπέγραφαν και σφράγιζαν) διαθήκες (ή έγγραφαν τις διαθήκες τους). Από τις διαδόσεις τους και τον φόβο τους ταραζόνταν σιγά-σιγά ακόμη και αυτοί που θεωρούνταν έμπειροι στα στρατιωτικά πράγματα (ζητήματα).

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

occupo, occupavi, occupatum, occupāre = καταλαμβάνω
 praedico, praedicavi, praedicatum, praedicāre = διακηρύσσω
 miseror, miseratus sum, miseratum, miserāri (αποθετικό) = κλαίω, θρηνώ
 obsigno, obsignavi, obsignatum, obsignāre = σφραγίζω
 perturbo, perturbavi, perturbatum, perturbāre = προκαλώ σύγχυση

β' συζυγίας

remaneo, remansi, –, remanēre (Το ρήμα **δεν** διαθέτει παθητική μετοχή. Στη θέση της μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη **μετοχή mansus, -a, -um** του maneo, αν και δεν έχει την ίδια ακριβώς σημασία.) = παραμένω
 teneo, tenui, tentum, tenēre = κρατώ, συγκρατώ
 habeo, habui, habitum, habēre

γ' συζυγίας

cupio, cupi(v)i, cupitum, cupĕre (15 -io) = επιθυμώ
 discedo, discessi, discessum, discedĕre = απομακρύνομαι
 adduco, adduxi, adductum, adducĕre = οδηγώ προς
 fingo, finxi, fictum, fingĕre = μορφώνω, πλάθω
 abdo, abdidi, abditum, abdĕre = κρύβω, αποκρύπτω
 queror, questus sum, questum, queri (αποθετικό) = παραπονιέμαι

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, –, esse
 possum, potui, –, posse

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: causa -ae (θηλυκό), lacrima -ae (θηλυκό) = δάκρυ
Β' ΚΛΙΣΗ: Galli -orum (αρσενικό, δεν έχει ενικό), Germani -orum (αρσενικό, δεν έχει ενικό), fatum -i (ουδέτερο) = μοίρα, tabernaculum -i (ουδέτερο) = σκηνή, castra -orum (ουδέτερο, ετερόσημο), testamentum -i (ουδέτερο) = διαθήκη
Γ' ΚΛΙΣΗ: timor, timoris (αρσενικό), vox, vocis (θηλυκό), mercator -oris (αρσενικό), magnitudo, magnitudinis (θηλυκό), corpus, corporis (ουδέτερο), virtus, virtutis (θηλυκό), pudor -oris (αρσενικό) (δεν έχει πληθυντικό), familiaris -is (αρσενικό) = οικείος, γνωστός.
Δ' ΚΛΙΣΗ: exercitus -us (αρσενικό). [Δοτική ενικού **exercitui & exercitu**], vultus -us (αρσενικό)
Ε' ΚΛΙΣΗ: res, rei (θηλυκό)

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ:

magnus, -a, -um (συγκριτικός: **maior, maior, maius**, υπερθετικός: maximus, -a, -um).
Επίρρημα magnopere/ magno opere, magis, maxime
 peritus, -a, -um (συγκριτικός: peritior, -ior, -ius, υπερθετικός: peritissimus, -a, -um)

Γ' ΚΛΙΣΗ:

ingens, ingentis (συγκριτικός: ingentior, -ior, -ius, υπερθετικός: ingentissimus, -a, -um).

Επίρρημα ingenter.

incredibilis, -is, -e (Δεν σχηματίζει παραθετικά, διότι δηλώνει μία αρνητική έννοια)
 communis, -is, -e [συγκριτικός: communior, -ior, -ius (αλλά και comior, σύμφωνα με το λεξικό της Οξφόρδης), υπερθετικός: communissimus, -a, -um (αλλά και comissimus)].
 militaris, -is, -e [δεν σχηματίζει παραθετικά, διότι εκφράζει τέλεια έννοια και προέρχεται από ουσιαστικό (miles, militis = στρατιώτης)].

ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

alius, alia, aliud = άλλος
 nonnulli, nonnullae, nonnulla = μερικοί (**μόνο** πληθυντικού αριθμού). Τα λεξικά (π.χ. Κουμανούδης σελ. 573) δίνουν ενικό αριθμό nonnullus, -a, -um, αλλά και το λεξικό της Οξφόρδης (Lewis-Short).
 totus, tota, totum = όλος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο μπορεί να δηλωθεί με:
 - ob, per, propter + αιτιατική (propter sapientiam-4)
 - de, ex, a(b) + (κυρίως) αφαιρετική (ex vocibus, de causa-17)
 - απλή αφαιρετική (stupet forma puellae-3)
2. **ingenti magnitudine / incredibili virtute**: η (οργανική) αφαιρετική της ιδιότητας συνοδεύεται πάντοτε από επιθετικό προσδιορισμό και, όταν βρίσκεται δίπλα σε συνδετικό ρήμα, λειτουργεί ως αφαιρετική κατηγορηματική της ιδιότητας.
3. **alius, alia, aliud**: πρόκειται για αντωνυμικό επίθετο, όπως και τα nonnulli και totus (επίθετα που κλίνονται όπως οι αντωνυμίες, γεν. ενικού -ius, δοτ. ενικού -i, όχι κλητική) που σημαίνει άλλος (από πολλούς). Σε αντίθεση, το alter (19) σημαίνει άλλος (από δύο πρόσωπα). Χαρακτηρίζεται και ως αόριστη αντωνυμία (βλ. § 62.16).
4. **causa**: το ουσιαστικό causa πρέπει να διακρίνεται από την καταχρηστική πρόθεση causa + γενική (32, 49) που δηλώνει σκοπό.
5. Το εσωτερικό αναγκαστικό αίτιο, η αιτία δηλαδή που εκφράζει ψυχική αντίδραση, εκφέρεται με απλή (οργανική) αφαιρετική. Χρησιμοποιείται προκειμένου για λέξεις που δηλώνουν **ψυχικό πάθος** (dolōre, timōre, spe, metu, pudōre κτλ.) και συχνά συνοδεύεται από μετοχή του παθητικού παρακειμένου που σημαίνει «παρακινημένος, σπρωγμένος» κτλ., όπως adductus, permōtus (permovere), incensus (incendo) κτλ.
6. Το ρήμα **do** (της α' συζυγίας· βλ. το μάθ. XII) όταν είναι σύνθετο με μονοσύλλαβες προθέσεις, ακολουθεί την γ' συζυγία· όταν το α' συνθετικό είναι δισύλλαβο (π.χ. circumdo), τότε ακολουθεί κανονικά την α' συζυγία.
7. **Totis castris**: η στάση σε τόπο δηλώνεται με απλή (τοπική) αφαιρετική όταν ένα ουσιαστικό συνοδεύεται από το αντωνυμικό επίθετο totus.

ΜΑΘΗΜΑ 17

- vox: ὄπα < *Fopa* = φωνή· ἔπος < *Fepos* (επικός, επύλλιο)
- virtus < vir: πρβλ. βιρτουόζος (δεξιότηχνης)
- alius = ἄλ-λος (από πολλούς)
- fingo, ef-figies· figura (= σχήμα): πρβλ. φιγούρα
- tabernaculum: υποκορ. του taberna > ταβέρνα
- communis: πρβλ. κομμουνισμός
- miseror· miseria: πρβλ. μιζέρια, μιζερος, μιζεριάζω
- obsigno· signum: πρβλ. σινιάλο
- paulatim: πρβλ. paucus, parvus, *παύρος* (παιδί, παιδικότητα, παιδότοπος, ομορφόπαιδο, μοναχοπαιδί, αθλοπαιδιά, παίζω, παίκτης, παιχνιδιάρης, παίγνιο, εκπαίδευση)
- peritus: πείρα, periculum (πείραμα, πειρατής, πειραχτήρι, πειράζω, πειρασμός, πειραματισμός)
- mercator: πρβλ. μερκαντισμός (εμποροκρατία, οικονομικό σύστημα)

ΜΑΘΗΜΑ XVIII

Hercules boves Geryōnis ex Hispaniā in eum locum adduxisse dicitur, ubi postea Rōmulus urbem Rōmam condidit. Prope Tiberim fluvium Hercules boves refecisse fertur et ipse de viā fessus ibi dormivisse. Tum Cacus pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos. Ubi Hercules, e somno excitātus, gregem aspexit et partem abesse sensit, pergīt ad proximam speluncam; sed postquam boum vestigia foras versa vidit, confūsus gregem ex loco infesto amovēre coepit. Sed bovim mugītus ex speluncā audītus Herculem convertit. Tum Cacus, vi prohibēre eum conātus, Herculis clavā interficitur.

Λέγεται ότι ο Ηρακλής οδήγησε τα βόδια του Γηρυόνη από την Ισπανία σε αυτόν τον τόπο, όπου αργότερα ο Ρωμύλος έχτισε τη Ρώμη (την πόλη Ρώμη). Λέγεται (αναφέρεται) ότι ο Ηρακλής ξεκούρασε τα βόδια κοντά στον Τίβερη ποταμό και ότι ο ίδιος κοιμήθηκε εκεί κουρασμένος από το δρόμο. Τότε ο βοσκός Κάκος, έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, έσυρε από τις ουρές σε μια σπηλιά μερικά βόδια γυρισμένα ανάποδα. Όταν ο Ηρακλής, αφού ξύπνησε (ή σηκώθηκε από τον ύπνο), είδε το κοπάδι και κατάλαβε ότι έλειπε ένα μέρος, κατευθύνθηκε στη σπηλιά που ήταν πολύ κοντά του· αλλά όταν είδε τις πατημασιές των βοδιών στραμμένες προς τα έξω (ή ότι οι πατημασιές των βοδιών ήταν στραμμένες προς τα έξω), μπερδεμένος (ή επειδή βρέθηκε σε αμηχανία) άρχισε να απομακρύνει το κοπάδι από κείνο τον εχθρικό τόπο. Αλλά το μουγκρητό των βοδιών που ακούστηκε από τη σπηλιά έκανε τον Ηρακλή να γυρίσει προς τα πίσω. Τότε ο Κάκος, αφού προσπάθησε να τον εμποδίσει με τη βία, σκοτώθηκε από το ρόπαλο του Ηρακλή (Τότε ο Κάκος προσπάθησε να τον εμποδίσει με τη βία, αλλά ο Ηρακλής τον σκότωσε με το ρόπαλό του).

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

Α' συζυγίας

excito, excitavi, excitatum, excitāre = ξυπνών, σηκώνω
conor, conatus sum, conatum, conārī (αποθετικό) = προσπαθώ

β' συζυγίας

video, vidi, visum, vidēre
amoveo, amovi, amotum, amovēre = απομακρύνω
prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibēre = εμποδίζω

γ' συζυγίας

adduco, adduxi, adductum, adducēre. Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: adduc = οδηγώ
dico, dixi, dictum, dicēre. Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: dic
condo, condidi, conditum, condēre = χτίζω
reficio, refeci, refectum, reficēre = ξεκουράζω
traho, traxi, tractum, trahēre = τραβώ
averto, averti, aversum, avertēre γυρίζω ανάποδα
aspicio, aspexi, aspectum, aspicēre = κοιτάζω
pergo, perrexī, perrectum, pergēre = κατευθύνομαι προς
verto, verti, versum, vertēre [versus: μτχ πρκ του ρ./ στραμμένος]
confundo, confudi, confusum, confundēre = συγχέω
converto, converti, conversum, convertēre = γυρίζω προς τα πίσω
interficio, interfeci, interfectum, interficēre. Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού
ενεστώτα: interfice = σκοτώνω

δ' συζυγίας

dormio, dormivi, dormitum, dormire = κοιμάμαι
sentio, sensi, sensum, sentire = καταλαβαίνω
audio, audivi, auditum, audire

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

absum, afui, ---, abesse = απουσιάζω, λείπω
fero, tuli, latum, ferre (fertur = λέγεται ότι...)
coepi, coepisse = άρχισα

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ

Hispania-ae, θηλυκό. Αν και αποτελεί κύριο όνομα, σχηματίζει πληθυντικό αριθμό. Geryones-ae, αρσενικό, Roma-ae, θηλυκό. Ως κύριο όνομα, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. via-ae, θηλυκό = ο δρόμος, spelunca-ae, θηλυκό = σπηλιά, cauda-ae, θηλυκό = ουρά, clava-ae, θηλυκό = ρόπαλο

Β' ΚΛΙΣΗ

locus-i, αρσενικό. Στον πληθυντικό το ουσιαστικό είναι **ουδέτερο** (loca-locorum) ετερογενές, Romulus-i, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. fluvius-ii/-i, αρσενικό = ποτάμι, Cacus-i, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. somnus-i, αρσενικό = όνειρο, vestigium-ii/-i ουδέτερο = ίχνος, πατημασιά.

Γ' ΚΛΙΣΗ

Hercules-is/-i, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. bos-bovis, αρσενικό = βόδι, Geryon-onis, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. urbs-urbis, θηλυκό. [Γενική πληθυντικού **urbium**], Tiberis-is, αρσενικό. Αιτιατική ενικού: **Tiberim**, Αφαιρετική ενικού **Tiberi**. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. pastor-oris, αρσενικό = βοσκός, vis, θηλυκό = δύναμη, grex-gregis, αρσενικό = κοπάδι, pars-partis, θηλυκό = μέρος. Στον πληθυντικό **partes, partium** = **πολιτική παράταξη**.

Δ' ΚΛΙΣΗ: mugitus-us, αρσενικό = μουγκρητό

ΕΠΙΘΕΤΑ**Β' ΚΛΙΣΗ:**

fessus-a-um (Δεν έχει παραθετικά)= κουρασμένος, fretus-a-um (Δεν έχει παραθετικά) = αυτός που έχει εμπιστοσύνη + δοτική, proximus, -a, -um (υπερθετικός βαθμός)= πολύ κοντινός Συγκριτικός: propior, -ior, -ius. **Δεν έχει θετικό διότι προέρχεται από το επίρρημα prope**, infestus, -a, -um (συγκριτικός: infestior, -ior, -ius, υπερθετικός: infestissimus, -a, -um).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Κλίση των κυρίων ονομάτων **Hercules** και **Geryon** και των ανώμαλων **bos** και **vis**.

1.Ον.	1.Hercules	1.Geryon (-nes)
1.Γεν.	1.Herculis (-i)	1.Geryonis (-nae)
1.Δοτ.	1.Herculi	1.Geryoni (-nae)
1.Αιτ.	1.Herculem (-en)	1.Geryonem (-nen)
1.Κλ.	1.Hercules, Hercule (Hercle)	1.Geryon (-ne)
1.Αφ.	1.Hercule	1.Geryone

1.Ον.	1.bos	1.boves	1.vis	1.vires
1.Γεν.	1.bovis	1.boum (bovum)	1.---	1.virium
1.Δοτ.	1.bovi	1.bubus (bobus)	1.---	1.viribus
1.Αιτ.	1.bovem	1.boves	1.vim	1.vires/is
1.Κλ.	1.bos	1.boves	1.---	1.vires
1.Αφ.	1.bove	1.bubus (bobus)	1.vi	1.viribus

2. Τα ουσιαστικά **Tiberis**, **vis**, **turris** και **Neapolis** σχηματίζουν την αιτιατική ενικού σε **-im** και την αφαιρετική ενικού σε **-i**.
3. Το ρήμα **do-dedi-datum-dare** ανήκει στην α' συζυγία. Όμως τα σύνθετά του με μονοσύλλαβες προθέσεις (τέτοια είναι **όλα** όσα συναντώνται στα κείμενα) ακολουθούν την γ' συζυγία. π.χ condo-condidi-conditum-condere.
4. **abesse: absum** και **praesum** είναι τα μόνα σύνθετα του sum που έχουν μετοχή ενεστώτα **absens** και **praesens** αντίστοιχα.
5. **coepit**: Το ρήμα **coepi-coepisse** είναι παρακείμενος χωρίς ενεστώτα. Σχηματίζει κανονικά σύμφωνα με την γ' συζυγία όλους τους τύπους παρακειμένου, υπερσυντελικού και συντελεσμένου μέλλοντα. Διαθέτει όμως επιπλέον μετοχή και απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα (**coepturus-a-um** και **coepturum-am-um, os-as-a esse**) και μετοχή παθητικού παρακειμένου (**coeptus-a-um**).

ΜΑΘΗΜΑ 18

- bos = βόδι
- dormio: *δαρ-θάνω* (= κοιμάμαι)
- pastor > πάστορας (= προτεστάντης ιερέας)
- spelunca < αρχ. *σπήλυγγα*, αιτ. του *σπήλυγξ*
- traho (ex-traho): πρβλ. τρακτέρ
- grex: *ά-γείρω* (= συγκεντρώνω), συναγεμός, αγορά, πανηγύρι, αγύρτης
- foras: θύρα
- mugitus = μουγκρητό
- confundo (σουπίνω: confusum): πρβλ. κομπούζιο

ΜΑΘΗΜΑ XIX

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit. Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant. Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est. Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt. Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est. Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse.

Όταν ήταν ύπατοι ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, άνδρας από πολύ αριστοκρατική γενιά αλλά με χαρακτήρα πάρα πολύ διεστραμμένο, συνωμότησε εναντίον του κράτους. Αυτόν ακολούθησαν μερικοί επιφανείς αλλά αχρείοι άνδρες. Ο Κατιλίνας εκδιώχθηκε από τον Κικέρωνα από τη Ρώμη. Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή. Ο ίδιος ο Κατιλίνας, με τον στρατό του, νικήθηκε από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο στη μάχη και φονεύθηκε. Ο Γάιος Σαλλούστιος παραδίδει ότι στην ίδια την τόσο φονική (φονικότατη) μάχη φονεύθηκαν ακόμη πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες και πολλοί (άλλοι) τραυματίστηκαν βαριά.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

Α' συζυγίας

coniuro, coniuravi, coniuratum, coniurāre = συνωμοτώ
strangulo, strangulavi, strangulatum, strangulāre = στραγγαλίζω
vulnero, vulneravi, vulneratum, vulnerāre = τραυματίζω

Υ' συζυγίας

consequor, consecutus sum, consequi (αποθετικό) = ακολουθώ
expello, expuli, expulsum, expellere = διώχνω
deprehendo, deprehendi, deprehensum, deprehendere = συλλαμβάνω
vinco, vici, victum, vincere = νικώ
interficio, interfeci, interfectum, interficere = σκοτώνω
trado, tradidi, traditum, tradere = παραδίδω, αναφέρω
occido, occidi, occisum, occidere = σκοτώνω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ

Catilina -ae αρσενικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, pugna -ae θηλυκό

Β' ΚΛΙΣΗ

Marcus -i αρσενικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, Tullius -ii/i αρσενικό (Κλητική ενικού Tulli), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, Gaius -ii/-i αρσενικό (Κλητική ενικού Gai), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, Antonius -i αρσενικό (Κλητική ενικού Antoni), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, Lucius -ii/-i αρσενικό (Κλητική ενικού Luci), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, Sergius -ii/-i αρσενικό (Κλητική ενικού Sergi), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, Sallustius αρσενικό (Κλητική ενικού Sallusti), δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, vir -i αρσενικό, ingenium -ii/-i ουδέτερο, socius -ii αρσενικό, proelium -ii/i ουδέτερο, Romanus -i αρσενικό (εδώ λειτουργεί ως ουσιαστικό)

Γ' ΚΛΙΣΗ

Cicero -onis αρσενικό, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό ως κύριο όνομα, consul -is αρσενικό, genus -eris ουδέτερο = γένος, καταγωγή, urbs -is θηλυκό = η πόλη, carcer -eris αρσενικό (ετερόσημο, στον ενικό φυλακή, στον πληθυντικό αφετηρία, βαλβίδα), miles -itis αρσενικό

Δ' ΚΛΙΣΗ: exercitus -us αρσενικό (**δοτική ενικού exercitui & exercitu**)

Ε' ΚΛΙΣΗ: res, rei θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ: pravus, -a, -um (pravior, -ior, -ius praviissimus, -a, -um) = ανώμαλος, κακός
publicus, -a, -um = δημόσιος
improbis, -a, -um (improbior, -ior, -ius improbissimus, -a, -um) = ανήθικος, σατανικός
cruentus, -a, -um (cruentior, -ior, -ius cruentissimus, -a, -um) = φονικός, αιματηρός
multi, -ae, -a (plures, -es, -ia plurimi, -ae, -a)

Γ' ΚΛΙΣΗ: nobilis, -is, -e (nobilior, -ior, -ius nobilissimus, -a, -um) = ευγενής, αριστοκρατικός
gravis -is -e -> graviter: επίρρημα = βαριά, σοβαρά

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)
quidam, quaedam, quoddam (αόριστη-επιθετική)
alter, altera, alterum (αόριστη, χαρακτηρίζεται και ως αντωνυμικό επίθετο)
suus, -a, -um (κτητική, γ' προσώπου εδώ για έναν κτήτορα)
ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

autem (παρατακτικός, αντιθετικός) = πάλι, εξάλλου

ΜΑΘΗΜΑ 19

- genus = γένος (γέννηση, απόγονος, γενναιότητα, γνήσιος, νεογνό)
- pravus: πρβλ.μπράβος
- consequor socius, secundus:πρβλ. σοσιαλισμός, σεκόντο (έπομαι, επόμενος, οπαδός, επομένως, συνεπής)
- strangulo ≤ στραγγαλάω = στραγγαλίζω
- alter: ἑ-τερος
- cruentus < cruor (= αίμα): πρβλ. κρέας
- vulnero < vulnus: ουλή
- pugna > pugno: πυγμή· πρβλ. μπουνιά (πύξ, πυγμαίος, Πυγμαλίων)

ΜΑΘΗΜΑ XX

Claudius quinquagesimo anno aetātis suae imperium cēpit mirabili quodam casu. Exclūsus ab insidiatōribus Caligulae, recesserat in diaetam, cui nomen est Hermaeum. Paulo post rumōre caedis exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta foribus se abdidit. Discurrens miles pedes eius animadvertit; eum latentem adgnōvit; extractum imperatōrem eum salutāvit. Hinc ad commilitōnes suos eum adduxit. Ab his in castra delātus est tristis et trepidus, dum obvia turba quasi moritūrum eum miserātur. Postero die Claudius imperātor factus est.

Ο Κλαύδιος κατέλαβε την εξουσία στο πεντηκοστό έτος της ηλικίας του από κάποιο τυχαίο γεγονός. Όταν οι δολοφόνοι του Καλιγούλα τον έδιωξαν, είχε αποσυρθεί σε ένα περίπτερο του κήπου, του οποίου το όνομα είναι Έρμαιο. Λίγο αργότερα, τρομοκρατημένος από το νέο της σφαγής, πήγε έρποντας στο πλέον κοντινό του λιακωτό και κρύφτηκε ανάμεσα στα παραπετάσματα που ήταν κρεμασμένα στην πόρτα. Ένας στρατιώτης, ο οποίος έτρεχε εδώ κι εκεί, παρατήρησε τα πόδια του· τον αναγνώρισε ενώ ήταν κρυμμένος· αφού τον τράβηξε έξω τον χαιρέτισε σαν αυτοκράτορα. Από εκεί τον οδήγησε στους συστρατιώτες του. Αυτοί τον μετέφεραν στο στρατόπεδό τους θλιμμένο και έντρομο, ενώ το πλήθος που τον συναντούσε τον λυπόταν σαν να επρόκειτο να πεθάνει. Την επόμενη μέρα ο Κλαύδιος ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ**ΡΗΜΑΤΑ****Α' ΣΥΖΥΓΙΑ**

saluto, salutavi, salutatum, salutare = χαιρετώ

miseror, miseratus sum, miseratum, miserari = κλαίω, θρηνηλογώ

Β' ΣΥΖΥΓΙΑ

exterreo, exterrui, exterritum, exterrere = τρομοκρατώ

lateo, latui, -, latere = κρύβομαι

Γ' ΣΥΖΥΓΙΑ

capio, cepi, captum, capere = πιάνω

excludo, exclusi, exclusum, excludere = κλείνω έξω

recedo, recessi, recessum, recedere = κάνω πίσω

prorepro, prorepsi, proreptum, prorepere = σέρνομαι

praetendo, praetendi, praetentum, praetendere = τεντώνω

abdo, abdidi, abditum, abdere = κρύβω

discurro, discurri/ discurre, discursum, discurrere = τρέχω εδώ κι εκεί

animadverto, animadverti, animadversum, animadvertere = παρατηρώ, προσέχω

adgnosco, adgnovi, adgnitum, adgnosco = αναγνωρίζω

extraho, extrahi, extractum, extrahere = αποσπώ, τραβώ έξω

adduco, adduxi, adductum, adducere = μεταφέρω

morio, mortuus sum, mortuum, mori = πεθαίνω

*ανώμαλα ρήματα: fio factus sum fieri = γίνομαι**fero tuli latum ferre = φέρνω**defero, detuli, delatum deferre = οδηγώ***ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ****Α' ΚΛΙΣΗ:** Caligula, -ae, diaeta, -ae = τρόπος ζωής, turba, -ae = ταραχή, αναστάτωση, πλήθος, όχλος**Β' ΚΛΙΣΗ:** annus, -i = έτος, imperium, -ii = εξουσία, κράτος, solarium, -ii= ηλιακό ρολόι, λιακωτό, velum, -i= παραπέτασμα, castrum, -i = φρούριο, castra, -orum = στρατόπεδο, Claudius, -ii, Hermaeum, -i**Γ' ΚΛΙΣΗ:** aetas, -atis (θηλυκό)= εποχή, ηλικία, insidiator, -oris (αρσενικό)= συνωμότης, δολοφόνος, nomen, nominis (ουδ.)= όνομα, rumor, rumoris (αρσ.)= φήμη, caedes, -is (θηλ.)= σφαγή, foris, -is (θηλ.)= πόρτα, miles, militis (αρσ.)= στρατιώτης, pes, pedis (αρσ.)= πόδι, imperator, -oris (αρσ.)= αυτοκράτορας, στρατηγός, commilito, -onis (αρσ.)= συστρατιώτης**Δ' ΚΛΙΣΗ:** casus, -us = τυχαίο περιστατικό**Ε' ΚΛΙΣΗ:** dies, diei (αρσ.) = ημέρα**ΕΠΙΘΕΤΑ****Β' ΚΛΙΣΗ:**

quingagesimus, -a, -um = πεντηκοστός (αριθμητικό επίθετο)

paulus, -a, -um = λίγος,

proximus, -a, -um (υπερθετικός) = πολύ κοντινός, (συγκριτικός: propior, -ior, -ius. Δεν έχει θετικό διότι προέρχεται από το επίρρημα prope)

obvius, -a, -um = ολοφάνερος,

poster/ posterus, -a, -um = επόμενος, προσεχής (συγκριτικός: posterior, -ior, -ius, υπερθετικός:

postremus/postumus, -a, -um)

Γ' ΚΛΙΣΗ:

mirabilis, -is, -e = θαυμαστός, μοναδικός, (συγκριτικός: mirabilior, -ior, -ius, υπερθετικός: mirabilissimus, -a, -um)

tristis, -is, -e = θλιμμένος, περίλυπος Σ: tristior, -ior, -ius Υ: tristissimus, -a, -um

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ: post (χρονικό), συγκριτικός: posterius, υπερθετικός: postremo/ postremum

ΜΑΘΗΜΑ 20

- casus < cado: πρβλ. κάζο, καζούρα
- insidiator < insidiae: *έδρα*, *έζομαι* (= κάθομαι) (καθέδρα, καθεδρικός)
- diaeta < αρχ. *δίαιτα*
- rumor: κυρ. «θόρυβος»· πρβλ. *ώ-ρύ-ομαι* (= ουρλιάζω), ορυμαγδός (= δυνατός θόρυβος)
- exterreō ·terror = τρόμος: *τρέω*, *τρέμω*, τρομερός
- proreπο (pro + reπο) = έρπω προς (κάποιο σημείο), έρπης, ερπετό
- solarium < sol = *ήλιος*: πρβλ. σολάριουμ (ηλιακός, υφήλιος, ανήλιαγος)
- velum: πρβλ. βέλο
- foris (foras): θύρα (θυρίδα, θυρεός, αθυρόστομος, θυρωρός)
- lateo: *λα-ν-θάνω*, λάθος (λήθη, λησμονιά, αλήθεια, λανθασμένος, λαθραίος)
- commilito < cum + miles: πρβλ. μιλιταρισμός
- turba· turbo: τύρβη (ταραχή), τυρβάζω
- morior ·mors: *βροτός*, *ά-μβροτος*, αμβροσία, μόρτης
- discurro (dis + curro):πρβλ. κούρσα, κούριερ

ΜΑΘΗΜΑ XXI

Brenno duce Galli, apud Alliam flumen deletis legionibus Romanorum, everterunt urbem Romam praeter Capitolium, pro quo immensam pecuniam acceperunt. Tum Camillus, qui diu apud Ardeam in exilio fuerat propter Veientanam praedam non aequo iure divisam, absens dictator est factus; is Gallos iam abeuntes secutus est: quibus interemptis aurum omne recepit. Quod illic appensum civitati nomen dedit: nam Pisaurum dicitur, quod illic aurum pensatum est. Post hoc factum rediit in exilium, unde tamen rogatus reversus est.

Με αρχηγό το Βρέννο οι Γαλάτες, αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων κοντά στον Αλία ποταμό, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα ένα τεράστιο χρηματικό ποσό. Τότε ο Κάμιλλος, ο οποίος για πολύ καιρό είχε παραμείνει εξόριστος κοντά στην Αρδέα εξαιτίας της λείας από τους Βηίους, η οποία δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, αν και ήταν απών, εκλέχτηκε δικτάτορας. Αυτός ακολούθησε τους Γαλάτες, που ήδη αποχωρούσαν· αφού τους εξολόθρευσε, πήρε πίσω όλο το χρυσάφι. Επειδή αυτό ζυγίστηκε εκεί, έδωσε το όνομά του στην πόλη· ονομάζεται δηλαδή Πίσσαυρο, επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Ύστερα από αυτή την πράξη (ο Κάμιλλος) επέστρεψε στην εξορία, από όπου όμως γύρισε, αφού τον παρακάλεσαν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

do, dedi, datum dare = δίνω

penso, pensavi, pensatum, pensare = ζυγίζω

rogo, rogavi, rogatum, rogare = ρωτώ

β' συζυγίας

deleo, deleui, deletum, delere = σκοτώνω

γ' συζυγίας

evertō, everti, eversum, evertere = καταστρέφω

accipio, accepi, acceptum, accipere = δέχομαι

divido, dividi, divisum, dividere = μοιράζω

fio, factus sum, fieri = γίνομαι

sequor, secutus sum, secutum, sequi = ακολουθώ

interimo, interemi, interemptum, interimere = εξολοθρεύω

recipio, recepi, receptum, recipere = παίρνω πίσω

appendo, appendi, appensum, appendere = ζυγίζω

dico, dixi, dictum, dicere = λέω

revertor, reverti, reversum, revertere = γυρίζω

revertor, reversus sum, reversum, reverti

δ' συζυγίας

abeo, abivi, abitum, abire = φεύγω

redeo, redivi, reditum, redire = επιστρέφω

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, esse

absūm, afui, -, abesse = απουσιάζω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: Allia, -ae, Roma, -ae, Ardea, -ae (χωρίς πληθυντικό) pecunia, -ae = χρήματα, praeda, -ae = λεία

Β' ΚΛΙΣΗ: Brennus, -i (χωρίς πληθυντικό), Gallus, -i, Romanus, -i, factum, -i = πράξη, ex(s)ilium, -ii = εξορία, Capitolium, -i (χωρίς πληθυντικό), Camillus, -i (χωρίς πληθυντικό) Pisaurum, -i (χωρίς πληθυντικό), aurum, -i = χρυσάφι (χωρίς πληθυντικό)

Γ' ΚΛΙΣΗ: dux, ducis (αρσ.) = αρχηγός, flumen, -inis (ουδ.) = ποτάμι, legio, -onis (θελ.) = λεγεώνα, urbs, urbis (θελ.) = πόλη, ius, iuris (ουδ.) = δίκαιο, dictator, -oris (αρσ.) = δικτάτορας, αυτοκράτορας, civitas, -atis (θελ.) = πολιτεία, nomen, -inis (ουδ.) = όνομα

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ: immensus, -a, -um = τεράστιος

Veientanus, -a, -um = από τους Βηίους

aequus, -a, -um = ίσος, δίκαιος

Γ' ΚΛΙΣΗ: omnis, -is, -e = όλος

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ:

quod -> υποτακτικός αιτιολογικός

tamen -> αντιθετικός

nam -> παρατακτικός αιτιολογικός

ΜΑΘΗΜΑ 21

- pecunia: κυρ. «ιδιοκτησία σε ζώα»· pecus -oris = ζώα, κοπάδι
- consequor· socius, secundus: πρβλ. σκεπτόμαι, σοσιαλισμός (έπομαι, επόμενος, οπαδός, επομένως, συνεπής)
- factum < facio: ντεφάκτο
- dux > δούκας > δουκάτο
- dictator > δικτάτορας

XXII ΜΑΘΗΜΑ

Imitemur nostros Brutos, Camillos, Decios, Curios, Fabricios, Scipiones, innumerabiles alios qui hanc rem publicam stabiliverunt ; quos equidem in deorum immortalium coetu ac numero repono. Amemus patriam, pareamus senatui, consulamus bonis ; praesentes fructus neglegamus, posteritatis gloriae serviamus ; id esse optimum putemus, quod est rectissimum ; speremus quae volumus, sed feramus quod acciderit ; arbitremur denique corpus virorum fortium magnorumque hominum esse mortale, anomi vero motus et virtutis gloriam sempiternam esse.

Ας μιμούμαστε τους δικούς μας Βρούτους, τους Καμίλλους, τους Δεκίους, τους Κουρίους, τους Φαβρίκιους, τους Σκιπίωνες, τους αναρίθμητους άλλους, που στερέωσαν αυτή την πολιτεία· αυτούς εγώ τους τοποθετώ στη χορεία των αθάνατων θεών. Ας αγαπάμε την πατρίδα (μας) ας υπακούμε στη Σύγκλητο, ας φροντίζουμε για τους καλούς πολίτες, ας αδιαφορούμε για τα εφήμερα κέρδη, ας υπηρετούμε τη δόξα του μέλλοντος. Ας θεωρούμε ότι είναι άριστο αυτό που είναι το πιο σωστό. Ας ελπίζουμε αυτά που θέλουμε, αλλά ας υπομένουμε ό,τι (θα) μας (έχει) συμβεί. Ας πιστεύουμε, τέλος, ότι το σώμα των γενναίων αντρών και των μεγάλων ανθρώπων είναι θνητό, αλλά οι δυνάμεις της ψυχής κι η δόξα της αρετής είναι αιώνια

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

imitor, imitatus sum, imitatum, imitari = μιμούμαι
spero, speravi, speratum, sperare = ελπίζω
amo, amavi, amatum, amare = αγαπώ
puto, putavi, putatum, putare = νομίζω
arbitror, arbitratus sum, arbitratum, arbitrari = νομίζω, πιστεύω

β' συζυγίας

pareo, parui, paritum, parere = υπακούω

γ' συζυγίας

repono, reposui, repositum, reponere = τοποθετώ
consulo, consului, consultum, consulere = φροντίζω
neglego/negligo, neglexi, neglectum, neglegere = αδιαφορώ
volo, volui, -, velle = θέλω
fero, tuli, latum, ferre = υπομένω
[accido, accidi, -, accidere] accidit, accidit, -, accidere (απρόσωπο) = συμβαίνει

δ' συζυγίας

stabilio, stabilivi, stabilitum, stabilire = στερεώνω
servio, servivi, servitum, servire = υπηρετώ

ΣΥΝΘΕΤΟ ΤΟΥ sum

praesum, praefui, -, praeesse = προηγούμαι, είμαι μπροστά

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: patria, -ae = πατρίδα, gloria, -ae = δόξα

Β' ΚΛΙΣΗ: Brutus, -i, Camillus, -i, animus, -i = ψυχή, numerus, -i = αριθμός, vir, viri = άνδρας, Decius, -ii, Curius, -ii, Fabricius, -ii, boni, -orum = οι καλοί πολίτες, deus, dei = θεός

Γ' ΚΛΙΣΗ: Scipio, -onis, posteritas, -atis(θηλ.) = το μέλλον, corpus, -oris(ουδ.) = σώμα, homo, -inis(αρσ.) = άνθρωπος, virtus, -utis(θηλ.) = ανδρεία

Δ' ΚΛΙΣΗ: coetus, -us = χορεία, συνάθροιση, fructus, -us = ωφέλεια, κέρδος, senatus, -us = Σύγκλητος, motus, -us = κίνηση

Ε' ΚΛΙΣΗ: res, rei = πράγμα res publica = πολιτεία

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

denique = τέλος (χρονικό)
equidem = βέβαια (τροπικό)

ΜΑΘΗΜΑ 22

- innumerabilis · numerus: πρβλ. νούμερο
- immortalis (in + mortalis = θνητός) · mors, morior: βροτός, ἄμβροτος, αμβροσία
- coetus (cum + eo <*ei- = εἶ-μι) [αμαξ-ιτός, προσ-ιτός, απρόσιτος, ιταμός (= αυτός που δείχνει μια προκλητική αναίδεια και περιφρόνηση), ισθμός, εισ-ιτήριο, εξιτήριο, αν-ιόν, ανεξ-ιτήλος, ιονιστής]
- fructus: πρβλ. φρούτο (φρουτιέρα, φρουτόκρεμα)
- volo = βούλομαι (βούληση, βουλευτικός)
- res publica: πρβλ. ρεπουμπλικάνοι (πολιτικό κόμμα των ΗΠΑ)
- servio · πρβλ. servo: ὁρώ < Forō: πρβλ. σερβιτόρος, σερβίρω
- motus: μοτίβο, μοτέρ, μοτοποδήλατο, η μοτοσικλέτα

ΜΑΘΗΜΑ XXIII

Aegrotabat Caecina Paetus, maritus Arriae, aegrotabat et filius. Filius mortuus est. Huic Arria funus ita paravit, ut ignoraretur a marito ; quin immo cum illa cubiculum mariti intraverat, vivere filium simulabat, ac marito persaepe interroganti, quid ageret puer, respondebat : «Bene quievit, libenter cibum sumpsit». Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebatur ; tum se dolori dabat et paulo post siccis oculis redibat. Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat ; fuerat Paetus in partibus eius et, occiso Scriboniano, Romam trahebatur. Erat ascensurus navem ; Arria milites orabat, ut simul imponeretur. Non impetravit : conduxit piscatoriam naviculam ingentemque navem secuta est.

Ο Καϊκίνας Παίτος, ο σύζυγος της Αρρίας, ήταν άρρωστος, άρρωστος ήταν κι ο γιος (τους). Ο γιος πέθανε. Η Αρρία του έκανε την κηδεία με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην είναι γνωστό στο σύζυγό της. Κι όχι μόνο αυτό αλλά, κάθε φορά που εκείνη έμπαινε στην κρεβατοκάμαρα του συζύγου (της), προσποιούνταν ότι ο γιος τους ήταν ζωντανός και στο σύζυγό της, που πολύ συχνά ρωτούσε τι έκανε το παιδί, απαντούσε: «κοιμήθηκε καλά, έφαγε με όρεξη». Έπειτα, όταν τα δάκρυά της, τα οποία για πολλή ώρα συγκρατούσε, υπερίσχυσαν/νικούσαν και ξεσπούσαν, έβγαινε έξω. Τότε παραδινόταν στη θλίψη (της) και λίγο αργότερα επέστρεφε με μάτια στεγνά. Ο Σκριβωνιανός είχε στασιάσει εναντίον του Κλαυδίου στην Ιλλυρία. Ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του και, αφού σκοτώθηκε ο Σκριβωνιανός, οδηγούνταν σιδηροδέσμιος στη Ρώμη. Επρόκειτο να επιβιβαστεί σε καράβι. Η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να επιβιβαστεί μαζί του. Δεν το πέτυχε: νοίκιασε (έτσι) ένα ψαράδικο καραβάκι κι ακολούθησε το πελώριο πλοίο.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ**ΡΗΜΑΤΑ****α' συζυγίας**

aegroto, aegrotavi, aegrotatum, aegrotare = είμαι άρρωστος

paro, paravi, paratum, parare = ετοιμάζω

ignoro, ignoravi, ignoratum, ignorare = αγνοώ

intro, intravi, intratum, intrare = μπαίνω

simulo, simulavi, simulatum, simulare = προσποιούμαι

interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogare = ρωτώ

do, dedi, datum, dare = δίνω

oro, oravi, oratum, orare = παρακαλώ

impetro, impetravi, impetratum, impetrare = κατορθώνω

β' συζυγίας

respondeo, respondi, responsum, respondere = απαντώ

cohibeo, cohibui, cohibitum, cohibere = συγκρατώ

moveo, movi, motum, movere = κινώ

γ' συζυγίας

morio, mortuus sum, mori = πεθαίνω

vivo, vixi, victum, vivere = ζω

ago, egi, actum, agree = οδηγώ, κάνω

quiesco, quievi, quietum, quiescere = κοιμάμαι

sumo, sumpsi, sumptum, sumere = παίρνω

vinco, vici, victum, vincere = νικώ

prorumpo, prorupi, proruptum, prorumpere = ξεσπώ

egredior, egressus sum, egressum, egredi = βγαίνω

occido, occidi, occisum, occidere = σκοτώνω

traho, traxi, tractum, trahere = τραβώ, σύρω

ascendo, ascendi, ascensum, ascendere = ανεβαίνω

impono, imposui, impositum, imponere = επιβιβάζω

conduco, conduxi, conductum, conducere = νοικιάζω

sequor, secutus sum, secutum, sequi = ακολουθώ

δ' συζυγίας

redeo, redi(v)i, reditum, redire = ξαναγυρίζω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ**A' ΚΛΙΣΗ:** lacrima, -ae = δάκρυ , Roma, -ae (χωρίς πληθυντικό), navicula, -ae = πλοiάριο , Caecina, -ae (χωρίς πληθυντικό), Arria, -ae (χωρίς πληθυντικό)**B' ΚΛΙΣΗ:** maritus, -i = σύζυγος, cubiculum, -i = κρεβατοκάμαρα, oculus, -i = μάτι, puer, pueri = παιδί, cibum, -i = φαγητό, Paetus, -i (χωρίς πληθυντικό), filius, -ii = γιος (κλητική ενικού **filii**) , Claudius, -i (χωρίς πληθυντικό), Scribonianus, -i (χωρίς πληθυντικό), arma, -orum (χωρίς ενικό) = όπλα, Illyricum, -i (χωρίς πληθυντικό)**Γ' ΚΛΙΣΗ:** funus, -eris (ουδ.) = κηδεία, dolor, -oris (αρσ.) = θλίψη, pars, partis (θελ.) = μέρος, **partes, -ium = πολιτική παράταξη** , navis, -is (θελ.) (αφ.εν. - i και - e , γεν. πληθ. - ium) = πλοίο, miles, -itis (αρσ.) = στρατιώτης**ΕΠΙΘΕΤΑ****B' ΚΛΙΣΗ:** paulus, -a, -um = λίγος

piscatorius, -a, -um = ψαράδικος

siccus, -a, -um = στεγνός Σ: siccior, -ior, -ius Υ: siccissimus, -a, -um

Γ' ΚΛΙΣΗ: ingens, ingentis = μεγάλος, τεράστιος Σ: ingentior, -ior, ius Υ: ingentissimus, -a, -um**ANTONYMIEΣ:** quis, quid -> ερωτηματική ουσιαστική hic, haec, hoc -> δεικτική

ille, illa, illud -> δεικτική suus, sua, suum -> κτητική is, ea id -> οριστική

ΜΑΘΗΜΑ 23

- intro (ρ.) intra (πρ.) intus (επίρρ.): *έντός, εντόςθια*
- vivo (ρ.) vivus (επ.): *βίος, συμβίωση, αναβιώνω*
- simulo (simul, dissimulo, similis = όμοιος simulacrum = ομοίωμα)

- ago: *ἄγω* (διάγω, εισάγω, ἀγέλη, ἀγώνας, ἀγωγός, ἀγωγή, ἄξονας, ἄμαξα, ἄξιος, ἀρχηγός, ξεναγός, στρατηγός)
- bene (ἐπίρρ.) · bonus (ἐπ.), bene-ficium (ουσ.): πρβλ. μπουνάτσα (= καλοκαιρία), μπόνους, μπο(υ)ναμάς
- diu (ἐπίρρ.): κυρ. «στη διάρκεια της μέρας» · dies: Δίας, deus : κυρ. «θεός του φωτός»
- siccus: πρβλ. σέκος
- oc-ulus ≈ μάτι: *ὄπ-ωπα, ὄμ-μα* · πρβλ. τα κιάλια (οφθαλμός, ὄψη, ὑποπτος, προσόψιο, πρόσωπο, μύωπας, σκυθρωπός)
- ascendo: πρβλ. ασανσέρ
- navis: *ναῦς* (navigo·nauta ≤ ναύτης· navicula: υποκορ. του navis)
- piscatorius (< piscis = ψάρι): πρβλ. πσινα: κυρ. «ιχθυοτροφείο»
- arma > ἄρματα > αρματολός
- vinco: πρβλ. Βίκτωρ, Βικτωρία
- bene: πρβλ. μπόνους, μπουνάτσα, μπουναμάς
- pars: πρβλ. η πάρτη (ο εαυτός μου, τα προσωπικά μου συμφέροντα), το πάρτι, παρτίδα
- morior: *βροτός, ἄμβροτος*, ἀμβροσία, μόρτης

ΜΑΘΗΜΑ XXIV

Cum P. Cornelius Nasica ad Ennium poetam venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse, Nasica sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse. Accipe nunc quid postea Nasica fecerit. Paucis post diebus cum Ennius ad Nasicam venisset et eum a ianua quaereret, exclamavit Nasica se domi non esse, etsi domi erat. Tum Ennius indignatus quod Nasica tam aperte mentiebatur: «Quid?» inquit «Ego non cognosco vocem tuam? ». Visne scire quid Nasica responderit? «Homo es impudens. Ego cum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse; tu mihi ipsi non credis? ».

Όταν είχε πάει ο Πόπλιος Κορνήλιος Νασικός στον ποιητή Έννιο και η υπηρέτρια είχε πει σε αυτόν που ζητούσε τον Έννιο από την πόρτα ότι δεν ήταν σπίτι, (τότε) ο Νασικός κατάλαβε πως εκείνη του το είπε αυτό με διαταγή του κυρίου της και πως εκείνος ήταν μέσα. Μάθε τώρα τι έκανε μετά ο Νασικός. Λίγες μέρες αργότερα, όταν ο Έννιος είχε πάει στο Νασικά και τον ζητούσε από την πόρτα, ο Νασικός φώναξε ότι δεν ήταν σπίτι, αν και ήταν στο σπίτι. Τότε ο Έννιος αγανακτισμένος που ο Νασικός έλεγε ψέματα τόσο φανερά, «Τι;» είπε «Εγώ δεν αναγνωρίζω τη φωνή σου;» Θέλεις να μάθεις τι απάντησε ο Νασικός; «Είσαι αναιδής άνθρωπος. Όταν σε ζητούσα εγώ, πίστεψα την υπηρέτριά σου ότι δεν ήσουν σπίτι. Εσύ δεν πιστεύεις εμένα τον ίδιο;»

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ**ΡΗΜΑΤΑ****α' συζυγίας**

exclamo, exclamavi, exclamatum, exclamare = φωνάζω

indignor, indignatus sum, indignatum, indignari = αγανακτώ

β' συζυγίας

respondeo, respondi, responsum, respondere = απαντώ

γ' συζυγίας

quaero, quaesivi, quaesitum, quaerere = ζητώ

dico, dixi, dictum, dicere = λέω

accipio, accepi, acceptum, accipere = δέχομαι, μαθαίνω

facio, feci, factum, facere = κάνω

cognosco, cognovi, cognitum, cognoscere = γνωρίζω

credo, credidi, creditum, credere = πιστεύω

inquam (ελλειπτικό) = λέω

volo, volui, -, velle = θέλω

δ' συζυγίας

venio, veni, ventum, venire = έρχομαι

sentio, sensi, sensum, sentire = καταλαβαίνω

mentior, mentitus, sum, mentitum, mentire = λέω ψέματα

scio, sci(v)i, scitum, scire = γνωρίζω

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑΤόπο: domi = στο σπίτι, intus = μέσαΧρόνο: post = μετά, postea = αργότερα

tum = τότε, nunc = τώρα

Ποσό: tam = τόσοΤρόπο: aperte (apertius, apertissime) = φανερά**ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ**

is, ea, id -> οριστική ille, illa, illud -> δευτική quis, quid -> ερωτηματική ουσιαστική

ego, tu, - -> προσωπική tuus, tua, tuum -> κτητική β' προσώπου ipse, ipsa, ipsum -> οριστική

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ**Α' ΚΛΙΣΗ:** poeta, -ae = ποιητής, ancilla, -ae = υπηρέτρια, ianua, -ae = πόρτα, Nasica, -ae (χωρίς πληθυντικό)**Β' ΚΛΙΣΗ:** dominus, -i = κύριος, ostium, -ii = πόρτα, Ennius, -ii/ -i (χωρίς πληθυντικό), Cornelius, -ii (χωρίς πληθυντικό)**Γ' ΚΛΙΣΗ:** vox, vocis (θελ.) = φωνή, homo, -inis (αρσ.) = άνθρωπος**Δ' ΚΛΙΣΗ:** iussus, -us -> iussu = με διαταγή, domus, -us (θελ.) = σπίτι**Ε' ΚΛΙΣΗ:** dies, diei (αρσ.) = μέρα**ΕΠΙΘΕΤΑ****Β' ΚΛΙΣΗ:** paucus, -a, -um = λίγος Σ: paucior, -ior, -ius Υ: paucissimus, -a, -um**Γ' ΚΛΙΣΗ:** impudens, -entis = αναιδής Σ: impudentior, -ior, -ius Υ: impudentissimus, -a, -um**ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ**

cum -> χρονικός, ιστορικός – διηγηματικός -que -> συμπλεκτικός - ne: απορηματικό μόριο

et -> συμπλεκτικός etsi -> εναντιωματικός quod -> αιτιολογικός υποτακτικός

ΜΑΘΗΜΑ 24

- ostium < os (= στόμα)
- intus (επίρρ.) intro (ρ.) intra (πρ.): εντός, εντόσθια
- nunc (επίρρ.): νυν
- ianua < Ianus = Ιανός, ο θεός με τα δύο πρόσωπα (> Ιανουάριος)
- cognosco: πρβλ. γι-γνώσκω (γνώση, γνώμη, ευγνώμων, γνωστός, γνώρισμα, απόγνωση, αναγνωστικό)

ΜΑΘΗΜΑ XXV

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine ostendensque patribus «Interrogo vos » inquit « quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore ». Cum omnes recentem esse dixissent, « Atqui ante tertium diem » inquit « scitote decerptam esse Carthagine. Tam prope a muris habemus hostem! Itaque cavete periculum, tutamini patriam. Opibus urbis nolite confidere. Fiduciam, quae nimia vobis est, deponite. Neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis. Mementote rem publicam in extremo discrimine quondam fuisse ! » Statimque sumptum est Punicum bellum tertium, quo Carthago deleta est.

Κάποια μέρα ο Κάτωνας έφερε στη Σύγκλητο ένα πρώιμο σύκο από την Καρχηδόνα και δείχνοντάς το στους Συγκλητικούς «Σας ρωτώ» είπε «πότε νομίζετε ότι κόπηκε από το δέντρο αυτό το σύκο». Όταν όλοι απάντησαν ότι ήταν φρέσκο, «Κι όμως πριν από τρεις μέρες» είπε «μάθετε ότι κόπηκε στην Καρχηδόνα. Τόσο κοντά στα τείχη (μας) έχουμε τον εχθρό! Φυλαχτείτε λοιπόν από τον κίνδυνο, προστατεύστε την πατρίδα. Μην έχετε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις της πόλης. Να αποβάλετε την εμπιστοσύνη που είναι υπερβολική σε εσάς. Μην πιστέψετε ότι θα ενδιαφερθεί κανένας για την πατρίδα, αν εσείς οι ίδιοι δε φροντίσετε για την πατρίδα. Θυμηθείτε ότι κάποτε η πολιτεία βρέθηκε στον έσχατο κίνδυνο!» κι αμέσως άρχισε ο τρίτος Καρχηδονιακός πόλεμος, στη διάρκεια του οποίου καταστράφηκε η Καρχηδόνα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogare = ρωτώ
puto, putavi, putatum, putare = νομίζω, θεωρώ
tutor, tutatus sum, tutatum, tutari = προστατεύω

β' συζυγίας

habeo, habui, habitum, habere = έχω
deleo, deleui, deletum, delere = καταστρέφω
caveo, cavi, cautum, cavere = προσέχω, φυλάγομαι

γ' συζυγίας

affero, attuli, alatum, affere = φέρνω
ostendo, ostendi, ostentum/ostensum, ostendere = δείχνω
inquam = λέω (ελλειπτικό)
decerpo, decerpsi, decerptum, decerpere = κόβω
dico, dixi, dictum, dicere = λέω
nolo, nolui, -, nolle = δεν θέλω
confido, confisus sum, confisum, confidere = εμπιστεύομαι
depono, deposui, depositum, deponere = αποβάλλω
credo, credidi, creditum, credere = πιστεύω
consulo, consului, consultum, consulere = φροντίζω για
memini, meminisse = θυμάμαι (ελλειπτικό)
sumo, sumpsi, sumptum, sumere = αρχίζω

δ' συζυγίας

scio, scivi, scitum, scire = μαθαίνω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: curia, -ae (θηλ.)=βουλευτήριο, patria, -ae (θηλ.)=πατρίδα, fiducia, -ae (θηλ.)=(χωρίς πληθυντικό) εμπιστοσύνη

Β' ΚΛΙΣΗ: ficus, -i (θηλ.) = σύκο, bellum, -i = πόλεμος, murus, -i = τείχος, periculum, -i = κίνδυνος

Γ' ΚΛΙΣΗ: Cato, -onis (χωρίς πληθυντικό), Carthago, -inis (χωρίς πληθυντικό), pater, patris (αρσ.) = πατέρας, arbor, -oris (θηλ.) = δέντρο, hostis, -is (αρσ.) = εχθρός, opes, opum (θηλ.) = δυνάμεις, discrimen, -inis (ουδ.) = κίνδυνος, urbs, urbis (θηλ.) = πόλη

Δ' ΚΛΙΣΗ: ficus, -us (μόνο τους τύπους σε -us, -u) = σύκο

Ε' ΚΛΙΣΗ: dies, diei (αρσ.) = μέρα, res, rei (θηλ.) = πράγμα res publica = πολιτεία

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ: tertius, -a, -um = τρίτος (τακτικό αριθμητικό)

nimius, -a, -um = υπερβολικός

publicus, -a, -um = δημόσιος

exterus, -a, -um Σ: exterior, -ior, -ius Υ: **extremus, -a, -um**/ extimus, -a, -um =

έσχατος

Punicus, -a, -um = Καρχηδονιακός

Γ' ΚΛΙΣΗ: praecox, praecocis = πρόωμος

omnis, -is, -e = όλος

recens, -entis = φρέσκος Σ: recentior, -ior, -ius Υ: recentissimus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

quidam, quaedam, quoddam -> αόριστη επιθετική, nemo -> αόριστη ουσιαστική

ΜΑΘΗΜΑ 25

- decerpo (de + carpo): καρπ-ός (καρπερός, καρπώνομαι, άκαρπος, πολυκαρπία)
- arbor: πρβλ. άλμπουρο
- tertius = τρίτος
- murus (συνήθ. muri)· (moenia, munio): πρβλ. μουράγιο· (ά-μυνα)
- opes: copia < * co-opia = πλήθος· πρβλ. (φωτο)κόπια· in-opia
- memini: μέμνημαι (μνήμη, ανάμνηση, μνημονιακός, μνημείο, μνημόσυνο, μνήμα, μνησικάκος)
- extremus: πρβλ. εξτρεμισμό

XXVI ΜΑΘΗΜΑ

C. Plinius Marcellino suo salutem. Tristissimus haec tibi scribo: fundani nostri filia minor mortua est. Ea puella nihil umquam festivius, nihil amabilius nec longiore vita dignius vidi. Nondum annos XIII impleverat, et iam illi anilis prudentia, matronalis gravitas erat et tamen suavitas puellaris. Ut illa patris cervicibus inhaerebat ! ut nos amicos paternos et amanter et modeste complectebatur ! ut nutrices, ut paedagogos, ut praeceptores diligebat ! quam studiose, quam intellegenter lectitabat ! ut parce ludebat ! Qua illa patientia, qua etiam constantia novissimam valetudinem tulit !

Ο Γάιος Πλίνιος στέλνει τις ευχές του στο φίλο του Μαρκελλίνο. Σου γράφω τα παρακάτω με πάρα πολύ μεγάλη θλίψη: η μικρότερη κόρη του φίλου μας Φουνδανού πέθανε. Από αυτό το το κορίτσι δεν έχω δει ποτέ τίποτα πιο πρόσχαρο, τίποτα πιο αξιαγάπητο ούτε πιο άξιο να ζήσει περισσότερα χρόνια. Δεν είχε ακόμη συμπληρώσει τα δεκατρία της χρόνια και διέθετε κιόλας γεροντική σύνεση, σοβαρότητα που ταιριάζει σε δέσποινα, όμως και κοριτσιίστικη γλυκύτητα. Πώς εκείνη κρεμιόταν από το λαιμό του πατέρα! Πώς αγκάλιαζε εμάς, τους φίλους του πατέρα της και με αγάπη και με σεμνότητα! Πώς αγαπούσε τις τροφούς, πώς τους παιδαγωγούς, πώς τους δασκάλους! Με πόση επιμέλεια, με πόσο νόημα συχνά διάβαζε! Πόσο συγκρατημένα έπαιζε! Με πόση υπομονή, με πόση ακόμα εγκάρτηση εκείνη υπέμεινε την τελευταία αρρώστια της!

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ**ΡΗΜΑΤΑ****α' συζυγίας**

lectito, lectitavi, lectitatum, lectitare= διαβάζω συχνά, με προθυμία

β' συζυγίας

video, vidi, visum, videre= βλέπω

impleo, implevi, impletum, implere= συμπληρώνω

inhaereo, inhaesi, inhaesum, inhaerere= κρεμιέμαι

γ' συζυγίας

dico, dixi, dictum, dicere= λέω

scribo, scripsi, scriptum, scribere= γράφω

morior, mortuus sum, mortuum, mori= πεθαίνω

complexor, complexus sum, complexum, complecti= αγκαλιάζω

diligo, dilexi, dilectum, diligere= αγαπώ

ludo, lusi, lusum, ludere= παίζω

fero, tuli, latum, ferre= υπομένω

Βοηθητικό ρήμα: sum, fui, esse**ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ**

Α' ΚΛΙΣΗ: puella, -ae= κοπέλα, filia, -ae= κόρη, vita, -ae= ζωή, constantia, -ae= εγκαρτέρηση, prudentia, -ae= φρόνηση, patientia, -ae= υπομονή

Β' ΚΛΙΣΗ: annus, -i= χρόνος, amicus, -i= φίλος, paedagogus, -i= παιδαγωγός, Plinius, -ii, Marcellinus, -i, Fundanus, -i

Γ' ΚΛΙΣΗ: salus, -utis (θηλ.)= υγεία, σωτηρία, gravitas, -atis(θηλ.)= σοβαρότητα, suavitas, -atis(θηλ.)= γλυκύτητα, pater, patris (αρσ.)= πατέρας, cervix, -icis(θηλ.)= λαιμός, nutrix, -icis(θηλ.)= τροφός, praeceptor, -oris(αρσ.)= δάσκαλος, valetudo, -inis(θηλ.)= αρρώστια

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ: parvus, -a, -um = μικρός Σ: minor, -or, -us Υ: minimus, -a, -um

festivus, -a, -um = πρόσχαρος Σ: festivior, -ior, -ius Υ: festivissimus, -a, -um

longus, -a, -um = μακρύς Σ: longior, -ior, -ius Υ: longissimus, -a, -um

dignus, -a, -um = άξιος Σ: dignior, -ior, -ius Υ: dignissimus, -a, -um

XIII = tredecim = δεκατρείς

paternus, -a, -um = πατρικός

novus, -a, -um= νέος Σ: recentior, -ior, -ius και magis novus, -a, -um Υ: novissimus, -a, -um

Γ' ΚΛΙΣΗ: anilis, -is, -e= γεροντικός

matronalis, -is, -e= που ταιριάζει σε δέσποινα

puellaris, -is, -e= κοριτσιίστικος

tristis, -is, -e= θλιμμένος Σ: tristior, -ior, -ius Υ: tristissimus, -a, -um

amabilis, -is, -e= αξιαγάπητος Σ: amabilior, -ior, -ius Υ: amabilissimus, -a, -um

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

umquam = ποτέ iam = ήδη

ut = πώς

nondum = όχι ακόμη intellegenter = με νόημα

amanter = με αγάπη - amantius - amantissime

modeste = με σεμνότητα - modestius - modestissime

studiose = με επιμέλεια - studiosius - studiosissime

parce = συγκρατημένα - parcus - parcissime

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et = και, tamen = όμως

etiam = ακόμη, nec = ούτε

ΜΑΘΗΜΑ 26

- scribo ·scriptito: πρβλ. σκαρίφημα < σκάριφος = όργανο γραφής
- minor ·minimus: πρβλ. μινόρε, μίνι
- festivior (συγκρ. του festivus): πρβλ. φεστιβάλ
- longior (συγκρ. του longus): δολιχ-ός (= μακρύς), ενδελεχής (αυτός που γίνεται με διαρκή και άοκνη φροντίδα, επιμέλεια)⁶

- impleo = συμ-πληρώνω ·com-pleo, plenus: πλήρης, πλήθος, πλησμονή, πληθώρα, άπληστος, άπλετος, πολύς, πολύπαθος, πολλαπλασιασμός, πλείστος, πλούτος, πλεονασμός, πλειοδοσία ·πρβλ. κομπλέ
- prudentia < pro-videntia < pro + video / video: *ιδεῖν* < *ἰδδεν*· ιδέα· πρβλ. βίντεο (εἶδος, εἰδύλλιο, εἰδωλο, ιδεολογία)
- matronalis < matrona < mater: μητέρα, μητρικός, μήτρα, μητριαρχία
- gravitas < gravis = βαρύς ·graviter (βαρύτητα, βαραίνω, επιβαρύνω, βαριόμοιρος, βαρυχειμωνιά)
- suavis < suavis = γλυκός: *ἀδύς* (*ἡδύς*) < *σφαδύς*: ηδονή, ηδυπάθεια, ηδύποτο, δυόσμος
- cervices, cer-vix: κάρα, καρατομή, κέρατο, κρανίο, κράνος, κριός, κορυφή
- paternus = πατρικός < pater = *πατήρ*: πατριαρχία
- modeste < modestus < modus = μέτρο, τρόπος: πρβλ. μόδα, μοντέλο, μοντελισμός
- paedagogus ≤ παιδαγωγός
- studiose (επίρρ.) < studiosus· studium: πρβλ. στούντιο
- intellegenter (επίρρ.) < intellegens < intellego (inter + lego = καταλαβαίνω, κατανοώ): πρβλ. ιντελιγκέντσια (επιλέγω, συλλογή, λογισμός)
- patientia (υπομονή)· patiens < patior (πάσχω) : πρβλ. πασιέντσα (πάθος, πάσχω, πένθος)
- constantia (< constans -antis): πρβλ. Κωνσταντίνος
- vita: πρβλ. βιταμίνη

ΜΑΘΗΜΑ XXVII

Cum Accius ex urbe Roma Tarentum venisset, ubi Pacuvius grandi iam aetate recesserat, devertit ad eum. Accius, qui multo minor natu erat, tragoediam suam, cui « Atreus » nomen est, ei desideranti legit. Tum Pacuvius dixit sonora quidem esse et grandia quae scripsisset, sed videri tamen ea sibi duriora et acerbiora. « Ita est » inquit Accius « ut dicis ; neque id me sane paenitet ; meliora enim fore spero, quae deinceps scribam. Nam quod in pomis est, idem esse aiunt in ingeniis : quae dura et acerba nascuntur, post fiunt mitia et iucunda ; sed quae gignuntur statim vieta et mollia, non matura mox fiunt sed putria » .

Όταν είχε πάει ο Άκκιος από τη Ρώμη στον Τάραντα, όπου ο Πακούβιος είχε αποσυρθεί σε μεγάλη πια ηλικία, κατέλυσε σε αυτόν. Ο Άκκιος, που ήταν κατά πολύ νεότερός του σε ηλικία, διάβασε σε αυτόν, αφού/που το επιθυμούσε, την τραγωδία του που ονομάζεται «Ατρέας». Τότε ο Πακούβιος είπε ότι ήταν βέβαια ηχηρά και μεγαλοπρεπή αυτά που είχε γράψει αλλά ότι του φαινόταν κάπως τραχιά και στυφά. «Έτσι είναι» είπε ο Άκκιος «όπως τα λες, κι ούτε μετανιώνω γι' αυτό, γιατί ελπίζω ότι θα είναι καλύτερα αυτά που θα γράψω αργότερα. Πραγματικά λένε ότι με το πνεύμα συμβαίνει το ίδιο που συμβαίνει με τους καρπούς: αυτοί που γεννιούνται σκληροί και πικροί γίνονται αργότερα γινομένοι και γλυκείς, αλλά όσοι από την αρχή γεννιούνται μαραμένοι και μαλακοί δεν ωριμάζουν αργότερα αλλά σαπίζουν».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

desidero, desideravi, desideratum, desiderare = επιθυμώ
spero, speravi, speratum, sperare = ελπίζω

β' συζυγίας

video, vidi, visum, videre = βλέπω
paenitet, paenituit, -, paenitere = μετανιώνω – απρόσωπο -

γ' συζυγίας

recedo, recessi, recessum, recedere = αποσύρομαι
deverto, deverti, deversum, devertere = καταλύω, μένω
devertor, deverti, deversum, deverti (ημιαποθετικό)
scribo, scripsi, scriptum, scribere = γράφω
inquam (ελλειπτικό) = λέω
nascor, natus sum, natum, nascere = γεννιέμαι
fio, factus sum, fieri = γίνομαι
gigno, genui, genitum, gignere = γεννώ
lego, legi, lectum, legere = διαβάζω
dico, dixi, dictum, dicere = λέω

δ' συζυγίας

venio, veni, ventum, venire = πηγαίνω
aio (ελλειπτικό) = λέω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

A' ΚΛΙΣΗ: tragoedia, -ae= τραγωδία, Roma, -ae

B' ΚΛΙΣΗ: ingenium, -ii= πνεύμα, Tarentum, -i(ουδ.), Pacuvius, -i, Atreus, -i (κλητική εν. Atreu), pomum, -i= καρπός, Accius, -ii(κλητ. εν. Acci),

Γ' ΚΛΙΣΗ: urbs, urbis (θηλ.) = πόλη, nomen, -inis(ουδ.)= όνομα, aetas, -atis(θηλ.) = εποχή, ηλικία

ΕΠΙΘΕΤΑ

B' ΚΛΙΣΗ: multus, multa, multum = πολύς στον πληθ. Σ: plures, -es, -a Y: plurimi, -ae, -a

Στον ενικό μόνο το ουδ.: multum Σ: plus Y: plurimum

parvus, parva, parvum = λίγος Σ: minor, -or, -us Y: minimus, -a, -um

sonorus, sonora, sonorum = ηχηρός

durus, dura, durum = σκληρός, τραχύς Σ: durior, -ior, -ius Y: durissimus, -a, -um

acerbus, acerba, acerbum = πικρός Σ: acerbior, -ior, -ius Y: acerbissimus, -a, -um

bonus, bona, bonum = καλός Σ: melior, -ior, -ius Y: optimus, -a, -um

iucundus, iucunda, iucundum = ευχάριστος Σ: iucundior, -ior, -ius Y: iucundissimus, -a, -um

vietus, vieta, vietum = μαραμένος

maturus, matura, maturum = ώριμος Σ: maturior, -ior, -ius Y: maturissimus, -a, -um

Γ' ΚΛΙΣΗ: grandis, grandis, grande = μεγάλος Σ: grandior, -ior, -ius Y: grandissimus, -a, -um

mitis, mitis, mite = γινωμένος Σ: mitior, -ior, -ius Y: mitissimus, -a, -um

mollis, mollis, molle = μαλακός Σ: mollior, -ior, -ius Y: mollissimus, -a, -um

puter (putris), putris, putre = σάπιος

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ubi, iam, tum, quidem, ita, sane (Σ.Β: sanius, Y.B.: sanissime), deinceps, post, statim, mox

ΜΑΘΗΜΑ 27

- tragoedia ≤ τραγωδία
- sonorus < sonus (= ήχος): πρβλ. σονάτα, σονέτο
- durus: πρβλ. ντούρος
- pomum: πρβλ. πόμολο (από το σχήμα)
- aio: *ἡμί, ἡν* (= λέγω, είπα)
- nascor = γεννιέμαι < * gnascor· natus -i·*γί-γνο-μαι*, gi-gno (γένος, γέννηση, απόγονος, γενναιότητα, γνήσιος, νεογνό)
- mollis = μαλακός > re-mollesco: μαλάκυνση
- minor: πρβλ. μίνι, μινόρε

ΜΑΘΗΜΑ XXVIII

Aesopi nostri Licinus servus tibi notus Roma Athenas fugit. Is Athenis apud Patronem Epicureum paucos menses pro libero fuit, inde in Asiam abiit. Postea Plato quidam Sardinus, cum eum fugitivum esse ex Aesopi litteris cognovisset, hominem comprehendit et in custodiam Ephesi tradidit. Tu hominem investiga, quaeso, summaque diligentia vel Romam mitte vel Epheso rediens tecum deduc. Noli spectare quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam nihili est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi.

Ο Λίκινος, ο δούλος του δικούς μας/του φίλου μας Αισώπου, που σου είναι γνωστός, δραπέτευσε από τη Ρώμη στην Αθήνα. Στην Αθήνα αυτός έμεινε για λίγους μήνες σαν ελεύθερος κοντά στον Πάτρωνα τον Επικούρειο κι από εκεί έφυγε στην Ασία. Αργότερα κάποιος Πλάτωνας από τις Σάρδεις, μόλις έμαθε από γράμμα του Αισώπου ότι αυτός ήταν δραπέτης, συνέλαβε τον άνθρωπο και τον παρέδωσε στη φυλακή στην Έφεσο. Εσύ αναζήτησε τα ίχνη του ανθρώπου, παρακαλώ, και με τη μεγαλύτερη φροντίδα ή στείλε τον στη Ρώμη ή φέρε τον μαζί σου όταν επιστρέφεις από την Έφεσο. Μη σε απασχολήσει πόσο κοστίζει ο άνθρωπος. Γιατί όποιος είναι τόσο τιποτένιος είναι μικρής αξίας. Ο Αίσωπος όμως τόσο οργίστηκε εξαιτίας της ελεεινής πράξης και του θράσους του δούλου, ώστε τίποτα δε θα μπορούσε να του είναι πιο ευχάριστο από την επανάκτηση του δραπέτη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ**ΡΗΜΑΤΑ****α' συζυγίας**

investigo, investigavi, investigatum, investigare = αναζητώ τα ίχνη
specto, spectavi, spectatum, spectare = κοιτάζω, προσέχω

γ' συζυγίας

nosco, novi, notum, noscere = γνωρίζω
fugio, fugi, fugitum, fugere = φεύγω
cognosco, cognovi, cognitum, cognoscere = γνωρίζω
comprehendo/comprendo, comprehendi, comprehensum, comprehendere = συλλαμβάνω
trado, tradidi, traditum, tradere = παραδίδω
quaeso, quaesere = παρακαλώ
mitto, misi, missum, mittere = στέλνω, ρίχνω
deduco, deduxi, deductum, deducere = οδηγώ, φέρνω
nolo, nolui, -, nolle = δε θέλω
adfacio, adfeci, adfectum, adficere = περιβάλλω
afficio, affeci, affectum, afficere

δ' συζυγίας

abeo, abi(v)I, abitum, abire = φεύγω
redeo, redii, reditum, redire = επιστρέφω

Ανώμαλο Ρήμα:

possum, potui, -, posse = μπορώ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: custodia, -ae = φυλακή, diligentia, -ae = φροντίδα, Roma, -ae, audacia, -ae= θράσος, littera, -ae= γράμμα αλφαβήτου, litterae, -arum= επιστολή, Athenae, -arum, Asia, -ae

Β' ΚΛΙΣΗ: servus, -i = δούλος, pretium, -ii= αξία, fugitivus, -i= δραπετής, nihilum, -i= τίποτα, Aesopus, -i, Licinus, -i, Ephesus, -i.

Γ' ΚΛΙΣΗ: Patro, -onis, mensis, mensis (αρσ.)= μήνας, Plato, -onis, homo, -inis (αρσ.)= άνθρωπος, scelus, -eris (ουδ.) = έγκλημα, ελεεινή πράξη, dolor, -oris (αρσ.)= οργή, θλίψη, λύπη, recuperatio, -onis (θελ.) = επανάκτηση

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ: notus, nota, notum = γνωστός Σ: notior, -ior, -ius Y: notissimus, -a, -um
Epicureus, Epicurea, Epicureum, paucus, pauca, paucum = λίγος Σ: paucior, paucior, paucius, Y: paucissimus, -a, -um

liber, libera, liberum = ελεύθερος Σ: liberior, liberior, liberius, Y: liberrimus, -a, -um,
Sardanius, Sardania, Sardanium

super/superus, supera, superum = ανώτερος Σ: superior, -ior, superius Y: supremus, -a, -um/
summus, -a, -um

parvus, parva, parvum = μικρός Σ: minor, -or, -us, Y: minimus, -a, -um

gratus, grata, gratum = ευχάριστος Σ: gratior, gratior, gratius, Y: gratissimus, -a, -um)

Η αόριστη αντωνυμία nihil (nil)

nihil	nullae res
nullius rei	nullarum rerum
nulli rei	nullis rebus
nihil	nullas res

nulla re	nullis rebus
----------	--------------

ΜΑΘΗΜΑ 28

- notus = γνωστός (μτχ. του nosco < (g)nosco): πρβλ. νότα (γνώση, γνώμη, ευγνώμων, γνωστός, γνώρισμα, απόγνωση, αναγνωστικό)
- mensis = μήνας: ημερομηνία, μηνιάτικο
- fugitivus = φυγάς < fugio = φεύγω (φυγή, φευγαλέος, αποφεύγω, προσφυγή, αναπόφευκτος)
- custodia > κουστωδία (επίσημη συνοδεία αστυνομικών ή στρατιωτικών)
- pretium: πι-πρά-σκω (δημοπρασία, πρατήριο, μεταπράτης, πόρνη)
- homo: πρβλ. ουμανισμός
- servus ·πρβλ. servo: όρώ < Forώ: πρβλ. σερβιτόρος, σερβίρω.
- summus: πρβλ. η σούμα

ΜΑΘΗΜΑ XXIX

Cum Octavianus post victoriam Actiacam Romam rediret, homo quidam ei occurrit corvum tenens; eum instituerat haec dicere: «Ave, Caesar, victor imperator». Caesaris multum enterfuit corvum emere; itaque viginti milibus sestertium eum emit. Id exemplum sutorem quendam incitavit, ut corvum doceret parem salutationem. Diu operam frustra impendebat; quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat «Oleum et operam perdidi». Tandem corvus salutationem didicit et sutor, curidus pecuniae, eum Caesari attulit. Audita salutatione Caesar dixit: «Domi satis salutationum talium audio». Tum venit corvo in mentem verborum domini sui: «Oleum et operam perdidi». Ad haec verba Augustus risit emitque avem tanti, quanti nullam adhuc emerat.

Όταν ο Οκταβιανός επέστρεψε στη Ρώμη μετά τη νίκη του στο Άκτιο, πήγε να τον συναντήσει κάποιος άνθρωπος που κρατούσε ένα κοράκι. Το είχε εκπαιδεύσει να λέει τα εξής: «Χαίρε Καίσαρα, νικητή στρατηγέ». Ο Καίσαρας ενδιαφέρθηκε πολύ να αγοράσει το κοράκι. Το αγόρασε λοιπόν για είκοσι χιλιάδες σηστερτίους. Το παράδειγμα αυτό παρακίνησε κάποιον παπουτσή να μάθει τον ίδιο χαιρετισμό σε ένα κοράκι. Για πολύ καιρό κόπιαζε μάταια. Κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτστής συνήθιζε να λέει: «Έχασα το λάδι και τον κόπο μου». κάποτε επιτέλους το κοράκι έμαθε το χαιρετισμό και ο παπουτστής θέλοντας να κερδίσει χρήματα, το έφερε στον Καίσαρα. Όταν άκουσε το χαιρετισμό ο Καίσαρας είπε: «Στο σπίτι μου ακούω αρκετούς τέτοιους χαιρετισμούς». Τότε ήρθαν στο νου του κορακιού τα λόγια του κυρίου του: «Έχασα το λάδι και τον κόπο μου». Ο Αύγουστος γέλασε με αυτά τα λόγια και αγόρασε το πουλί για τόσο μεγάλο ποσό όσο δεν είχε αγοράσει κανένα άλλο μέχρι τότε.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

incito, incitavi, incitatum, incitare = παρακινώ κτ να...

+ αιτιατική του προσώπου + βουλευτική πρόταση

β' συζυγίας

teneo, tenui, tentum, tenere = κρατώ

doceo, docui, doctum, docere = μαθαίνω, διδάσκω

respondeo, respondi, responsum, respondere = απαντώ

soleo, solitus sum, solitum, solere = συνηθίζω

rideo, risi, risum, ridere = γελώ

γ' συζυγίας

occurro, occurreo, occursum, occurrere = πηγαίνω να συναντήσω, επιτίθεμαι

instituo, institui, institutum, instituere = διδάσκω κτ κτ

dico, dixi, dictum, dicere = λέω

emo, emi, emptum, emere = αγοράζω

impendo, impendi, impensum, impendere = ξοδεύω

perdo, perdidici, perditum, perdere = χάνω

disco, didici, -, discere = μαθαίνω

affero/adfero, attuli, allatum, afferre/adferre = φέρνω, προσφέρω

δ' συζυγίας

redeo, redii, reditum, redire = επιστρέφω

venio, veni, ventum, venire = έρχομαι

audio, audiivi, auditum, audire = ακούω, πληροφορούμαι

Σύνθετο του sum:

interest, interfuit, -, interesse = με ενδιαφέρει να κάνω κτ

απρόσωπο + γενική του προσώπου + απρφ.

* το ρήμα ave = χαίρε (προστακτική) aveto / μελλ: aveto απρφ: avere

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: victoria, -ae = νίκη, pecunia, -ae = χρήματα, Roma, -ae, opera, -ae = κόπος, operae, -arum = μισθωτοί εργάτες

Β' ΚΛΙΣΗ: corvus, -i = κοράκι, verbum, -i = λόγος, exemplum, -i = παράδειγμα, dominus, -i = κύριος, Octavianus, -i, sestertius, -ii = (sestertium: γενική πληθυντικού), oleum, -i = λάδι, Augustus, -i.

Γ' ΚΛΙΣΗ: homo, -inis(αρσ.) = άνθρωπος, victor, -oris(αρσ.) = νικητής, imperator, -oris(αρσ.) = αυτοκράτορας, Caesar, -aris, sutor, -oris(αρσ.) = παπουτσή, salutatio, -onis(θελ.) = χαιρετισμός, mens, mentis(θελ.) = νους, avis, avis(θελ.) (αφ.εν. - i και - e, γεν. πληθ. - ium) = πουλί

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ: Actiacus, -a, -um
cupidus, -a, -um = αυτός
που επιθυμεί

Γ' ΚΛΙΣΗ:
viginti = είκοσι
απόλυτο αριθμητικό
mille (ενικός/ = χίλια)
milia, milium, milibus, milia, -, milibus
απόλυτο αριθμητικό
κλίνεται μόνο στον πληθυντικό αριθμό
par, paris = ίδιος - δε διαθέτει παραθετικά

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

talis, talis, tale δεικτική
tantus, tanta, tantum δεικτική
quantus, quanta, quantum αναφορική
nullus, nulla, nullum αόριστη επιθετική
ή αντωνυμικό επίθετο

ΜΑΘΗΜΑ 29

- corvus = κόρακας
- instituo (in + statuo = *έγκαθίστημι*): πρβλ. ινστιτούτο < institutum (προϊσταμαι, στάση, απόστημα, ιστίο, σταθμός, στάθμη, κατάσταση, στύλος)

- viginti ≈ είκοσι
- mille άκλ.·πληθ. milia > μίλι
- sutor < suo = ράβω: πρβλ. κο-στούμι
- doceo: δοκέω, δόγμα· πρβλ. ντοκουμέντο (δόκιμος, δοκιμάζω, δόξα, κενόδοξος, ομόδοξος, προσδοκία)
- opera: πρβλ. όπερα, οπερέτα
- oleum: έλαιον (ελαιώνας, λιοτρίβι, ελαιογραφία, πετρέλαιο)
- disco: δι-δάσκομαι (διδαχή, δίδαγμα, δίδακτρα, δάσκαλος)
- satis (επίρρ.): άδην < *σαδ-ην (αδρός, αδρομερής)
- avis: αετός, αίετός < αFi-ετός
- homo: πρβλ. ουμανισμός

ΜΑΘΗΜΑ XXX

Hic vero, iudices, et fuit in Asia et viro fortissimo, patri suo, magno adiumento in periculis, solacio in laboribus, gratulationi in victoria fuit. Et si habet Asia suspicionem quandam luxuriae. Murenam laudare debemus, quod Asiam vidit sed in Asia continenter vixit. Quam ob rem accusatores non Asiae nomen Murenae obiecerunt, ex qua laus familiae, memoria generi, honos et gloria nomini constituta est, sed aliquod flagitium ac dedecus aut in Asia suspectum aut ex Asia deportatum. Meruisse vero stipendia in eo bello virtutis fuit: patre imperatore libentissime meruisse pietatis fuit; finem stipendiorum patris victoriam ac triumphum fuisse felicitatis fuit.

(Ο άνθρωπος) αυτός όμως, κύριοι δικαστές, και βρέθηκε στην Ασία και έναν άντρα πάρα πολύ γενναίο, τον πατέρα του, βοήθησε πολύ στους κινδύνους, τον παρηγόρησε στις ταλαιπωρίες, τον συνεχάρηκε στη νίκη (του). Κι αν η Ασία κρύβει κάποια υποψία τρυφής, οφείλουμε να επαινέσουμε το Μουρήνα, γιατί είδε την Ασία αλλά έζησε στην Ασία με εγκράτεια. Γι' αυτό το λόγο οι κατηγοροί του δεν προσήψαν μομφή στο Μουρήνα για το όνομα Ασία, από την οποία δημιουργήθηκε έπαινος για την οικογένειά του, υστεροφημία για τη γενιά του, τιμή και δόξα για το όνομά του, αλλά (τον κατηγόρησαν για) κάποια ατιμία και ντροπή που είτε φορτώθηκε στην Ασία είτε έφερε μαζί του από την Ασία. Το ότι υπηρέτησε όμως στο στρατό σε αυτό τον πόλεμο υπήρξε δείγμα αντρειας. Το ότι υπηρέτησε με πάρα πολύ μεγάλη προθυμία κάτω από τις διαταγές του στρατηγού πατέρα του υπήρξε δείγμα του σεβασμού (του). Το ότι το τέλος της θητείας του συνέπεσε με τη νίκη και το θρίαμβο του πατέρα (του) υπήρξε δείγμα καλής τύχης.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

laudo, laudavi, laudatum, laudare = επαινώ

deporto, deportavi, deportatum, deportare = φέρνω από κάπου

β' συζυγίας

habeo, habui, habitum, habere = έχω

debeo, debui, debitum, debere = πρέπει, οφείλω

video, vidi, visum, videre = βλέπω

mereo, merui, meritum, merere = αξίζω

stipendia mereo = υπηρετώ τη στρατιωτική θητεία μου

γ' συζυγίας

vivo, vixi, victum, vivere = ζω

obicio, obieci, obiectum, obicere = κατηγορώ

constituo, constitui, constitutum, constituere = δημιουργώ

suscipio, suscepi, susceptum, suscipere = παραλαμβάνω

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: victoria, -ae= νίκη, memoria, -ae= μνήμη, luxuria, -ae (χωρίς πληθυντικό)= τρυφή, Murena, -ae, familia, -ae= οικογένεια, gloria, -ae= δόξα, Asia, -ae.

Β' ΚΛΙΣΗ: vir, viri= άνδρας, flagitium, -ii= όνειδος, adiuventum, -i= βοήθεια, solacium, -i= παρηγοριά, bellum, -i= πόλεμος, periculum, -i= κίνδυνος, triumphus, -i= θρίαμβος, stipendium, -ii= μισθός, stipendia, -arum = θητεία

Γ' ΚΛΙΣΗ: iudex, -icis(αρσ.) = δικαστής, pater, patris(αρσ.) (γεν. πληθ: patrum)= πατέρας, labor, -oris (αρσ.)= μόχθος, gratulatio, -onis(θελ.)= έκφραση συγχαρητηρίων, suspicio, -onis(θελ.)= υποψία, accusator, -oris(αρσ.)= κατηγορός, nomen, -inis(ουδ.)= όνομα, laus, laudis(θελ.)= έπαινος, genus, generis(ουδ.)= γένος, honor/honos, -oris(αρσ.)= τιμή, dedecus, -oris(ουδ.)= ντροπή, virtus, -utis(θελ.)= ανδρεία, imperator, -oris(αρσ.) = στρατηγός, pietas, pietatis(θελ.) (χωρίς πληθυντικό)= ευσέβεια, finis, finis(αρσ.) (γεν. πληθ. -ium)= τέλος, felicitas, -atis(θελ.)= ευτυχία

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ magnus, -a, -um=μεγάλος Σ: maior – ior, -ius Υ: maximus, -a, -um

Γ' ΚΛΙΣΗ fortis, fortis, forte=γενναίος Σ: fortior, -ior, -ius Υ: fortissimus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

aliqui, aliqua, aliquod αόριστη

quidam, quaedam, quoddam αόριστη

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Παρατακτικοί

et - συμπλεκτικός

sed - αντιθετικός

ac = atque - συμπλεκτικός

aut - διαζευκτικός

vero – αντιθετικός

Υποτακτικοί

si - υποθετικός

quod - αιτιολογικός

ΜΑΘΗΜΑ 3ο

- luxuria: πρβλ. λούσο
- familia: πρβλ. φαμίλια
- honos (honor) > honoro: πρβλ. ονόρε
- mereo: κυρ. «παίρνω το μερίδιό μου»· μέρ-ος, μείρ-ομαι (μερίδιο, μέριμνα, μάρτυς, μοίρα, μόριο)
- res: πρβλ. ρεαλισμός

ΜΑΘΗΜΑ XXXI

Bello Latino T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Romanorum praefuit. Is cum aliquando castris abiret, edixit, ut omnes pugna abstinerent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitavit et a duce hostium his verbis proelio laccessitus est: «Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat». Tum adulescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permotus, iniussu consulis in certamen ruit; et fortior hoste, hasta eum transfixit et armis spoliavit. Statim hostes fuga salutem petiverunt. Sed consul, cum in castra revertisset, adulescentem, cuius opera hostes fugati erant, morte multavit.

Στο Λατινικό πόλεμο ο ύπατος Τίτος Μάνλιος, που καταγόταν από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Όταν αυτός κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταξε να απέχουν όλοι από τη μάχη. Αλλά λίγο αργότερα ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών με τα εξής λόγια: «Ας μονομαχήσουμε, για να κριθεί από την έκβαση της μονομαχίας πόσο ο Λατίνος στρατιώτης ξεπερνάει το Ρωμαίο σε ανδρεία». Τότε ο νεαρός, έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του και παρασυρμένος από την επιθυμία του για μάχη, όρμησε στον αγώνα παρά τη διαταγή του υπάτου. Και καθώς ήταν δυνατότερος από τον αντίπαλό του τον διαπέρασε με το δόρυ του και τον γύμνωσε από τα όπλα του. Αμέσως οι εχθροί ζήτησαν τη σωτηρία στη φυγή. Αλλά όμως ο ύπατος, όταν γύρισε στο στρατόπεδο, τιμώρησε με θάνατο το νεαρό, με του οποίου την ενέργεια οι εχθροί είχαν τραπεί σε φυγή.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΡΗΜΑΤΑ

α' συζυγίας

praeterequito, praeterequitiavi, praeterequitatum, praeterequitare = περνώ έφιππος μπροστά από
pugno, pugnavi, pugnatum, pugnare = πολεμώ
spolio, spoliavi, spoliatum, spoliare = απογυμνώνω
fugo, fugavi, fugatum, fugare = τρέπω σε φυγή
multo, multavi, multatum, multare = τιμωρώ

β' συζυγίας

abstineo, abstinui, abstentum, abstinere = απέχω
permovéo, permovi, permotum, permovere = παρακινώ

γ' συζυγίας

nascor, natus sum, natum, nasci = γεννιέμαι
nasciturus -> μετοχή μέλλοντα
edico, edixi, edictum, edicere = διατάζω
laccio, lacciovi, lacciosum, laccio = προκαλώ
congregior, congressus sum, congressum, congregi = συγκροούμαι
cerno, crevi, cretum, cernere = κρίνω
conspicuum, -a, -um -> μετοχή παθητικού παρακειμένου
antecello, - , - , antecellere = ξεπερνώ κάποιον
confido, confisus sum, confisum, confidere = εμπιστεύομαι
ruo, rui, rutum, ruere = ορμώ
transfigo, transfixi, transfixum, transfigere = διαπερνώ
peto, peti(v)i, petitum, petere = ζητώ
revertor, reverti, reversum, reverti = επιστρέφω
revertor, reversus sum, reversum, reversi

δ' συζυγίας

abeo, abi(v)i, abitum, abire = φεύγω

Σύνθετο του sum:

praesum, praefui, - , praeesse = είμαι αρχηγός, προΐσταμαι

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' ΚΛΙΣΗ: pugna, -ae= μάχη, hasta, -ae= δόρυ, fuga, -ae= φυγή, opera, -ae= κόπος, operae, -arum = μισθωτοί εργάτες,

Β' ΚΛΙΣΗ: bellum, -i= πόλεμος, Romanus, -i, verbum, -i= λόγος, proellium, -ii= μάχη, T. Manlius, -ii (κλητική ενικού Manli), castrum, -i= φρούριο, castra, -orum = στρατόπεδο, filius, -ii(κλητική ενικού fili) = γιος, arma, -orum= όπλα

Γ' ΚΛΙΣΗ: consul, -is (αρσ.)= ύπατος, genus, - eris (ουδ.)= γένος, hostis, -is (αρσ.)= εχθρός, dux, ducis (αρσ.)= αρχηγός, miles, -itis (αρσ.)= στρατιώτης, virtus, -utis(θηλ.)= ανδρεία, adulescens, -ntis(αρσ.)= νεαρός, vis, - (θηλ.)= δύναμη, cupiditas, -atis (θηλ.)= επιθυμία, certamen, -inis(ουδ.)= αγώνας, salus, - utis(θηλ.) = σωτηρία, mors, mortis (θηλ.) = θάνατος

Δ' ΚΛΙΣΗ: exercitus, -us = στρατός, iniussus, -us = διαταγή -iniussu+ γεν = αντίθετα με τη διαταγή κάποιου, eventus, -us = έκβαση

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' ΚΛΙΣΗ Latinus, -a, -um

Romanus, -a, -um

paulus, -a, -um = λίγος

Γ' ΚΛΙΣΗ omnis, -is, -e = όλος

singularis, -is, -e = μοναδικός

nobilis, -is, -e= αριστοκρατικός Σ: nobilior, -ior, -ius Υ: nobilissimus, -a, -um

fortis, -is, -e= γενναίος Σ: fortior, -ior, -ius Υ: fortissimus, -a, -um

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

aliquando (χρονικό)

post (χρονικό)

tum (χρονικό)

statim (χρονικό)

ΜΑΘΗΜΑ 31

- congre^{dior}: πρβλ. κογκρέσο (= συνέλευση)· e-gre^{dior}
- cerno = κρίνω (ανακρίνω, απόκριση, έγκριτος, έκκριση, επικριτικός, πρόκριτος, υποκριτής)
- antecello: *-cello πρβλ. collis, κολωνός, Κολωνάκι
- pugno < pugna: πυγμή· πρβλ. μπουνιά (πύξ, πυγμαχία, πυγμαίος, Πυγμαλίων)
- peto: πετ-ώ, πί-πτ-ω < *πι-πετ-ω (πέταγμα, πετεινός, ποταμός, πτηνό, πτήση, πτώση, πτώμα)
- fugo < fugio· fuga = φυγή (φευγαλέος, αποφεύγω, προσφυγή, αναπόφευκτος)
- castra & castrum > κάστρο
- opera: πρβλ. όπερα, οπερέτα
- permoveo (per + moveo): πρβλ. μοτίβο μοτέρ, μοτοποδήλατο, μοτοσικλέτα